

VILTIS PERĖMĖ DIRVOS LEIDIMĄ

Vilties draugija buvo inkorporuota praėjusiais metais rugpjūčio mėnesio 23 d. Jos pirmasis suvažiavimas įvyko šių metų balandžio mėn. 26-27 dienomis, Clevelande. Suvažiavimo metu buvo priimti Vilties draugijos įstatatai, išrinkta vadovybė ir padaryti artimiausio darbo nutarimai.

Iki šio laiko, beveik išsitusmetus, daugiausia buvo rūpinamasi Vilties draugijos narių telkimu. Narių, kurie savo rankas prisidėję prie Vilties draugijos darbo remimo. Iki šio laiko į Vilties draugiją įstojo 169 nariai ir įnešė virš 10,000 dolerių įnašų.

Vilties draugijos tiesioginis darbas pradėdamas dirbti dabar, kada jau atlikti visi įstatyminiai fromalumai ir kada jau yra sukeltas darbu reikalingas pradžios kapitalas. Bet narių ir kapitalo telkimas bus paspartintai vykdomas ir toliau, nes norint tautinės minties spaudą gyvinti ir dažninti, sutelktu kapitalu neužtenka. Mes ir šia proga, kada Viltis perima į savo rankas tolimesnį Dirvos leidimą, raginame tautinės minties veikėjus ir talkininkus stoti į Viltį ir įnešti darbu reikalingą duoklę.

Neseniai Viltis pradėjo leisti informacinį leidinį Mūsų Pranešimai. Jo buvo pasigendama, nes organizuoti tautinės minties veikėjai norėjo turėti visiems rūpimais klausimais išsamią ir greitą informaciją. Mūsų Pranešimų jau išėjo du numeriai ir jų leidimu visi patenkinti.

Viltis dabar perėmė tolimesnį Dirvos leidimą. Ohio Lithuanian Publishing Company, kuri ilgus metus Dirvą leido, perdavusi savo dirbtą darbą tėti Vilčiai, toliau tuo darbu neužsiims ir atitinkamu laiku bus likviduota.

Viltis tikisi, kad sutelkusi dar daugiau narių ir įnašų, galės Dirvos leidimą dažninti, gerinti Tėviškės leidimą ir ją padaryti savarankiu laikraščiu. Esamos Dirvos patalpos yra ankštos ir plėtimuisi nepatogios. Jau dabar žiūrima, kad būtų galima pastoviau įsikurti, plėsti esamą spaustuvių ir gerinti leidžiamus laikraščius. Kiek bus galima atlikti artimiausiu laiku, priklausys ne vien nuo Vilties valdybos ir Vilties leidinių redaktorių, bet gal daugiausia nuo Vilties draugijos narių gausumo ir jų įnašų didumo.

Vilties valdyba, perimdama Dirvos leidimą ir savo rankas, tikisi, kad skaitytojuose ras pilną pritarimą ir paramą. Darbas nelengvas, bet reikalingas ir net būtinas!

GRAŽI TALKA

Lietuvių Vasario 16 Gimnazijai remti susitelkė jau per 1200 lietuvių. Susidėję būreliai ir net po vieną pasižada ir išsitusmetus išlaikyti po vieną mokinį, mokėdami po 20 dolerių kas mėnuo.

Kokia graži talka! Tokia talka, kokios nė per didžiausią rugpjūtę Tėvynėje nebūdavo. Ir ta didžioji talka padeda dabar mokslus einančiam mūsų jaunimui, rimtai besiruošiančiam į laisvą Lietuvą, kur laukia jų didelis atkūrimo darbas, pareiklausiantis taip pat didelės, bet jau kitokios talkos.

Nauji gimnazijos išlaikytojai yra: Rochesteris — Jurgis Janušas, Rochesteris — Pranas Sabaliauskas, Philadelphia — Petras Balčius, Brocktone — Justas Plaušinitis, Torontose — Justas Plaušinitis, Verdun (Kanada) — Pr. Šimelaitis.

64 būreliai! Dėka gerąsirdžių tautiečių, dėka sunkiai dirban-

Mažosios Lietuvos patriarchas Martynas Jankus Bitėnuose. Sėdi, iš kairės: V. Sidzikauskas, p. Zauhienė ir p. Sidzikauskienė. Stovi: Dr. M. Ansysas, Žvilius, Kavaliauskas, Lekšas, Naujalis, Tonas. (Žiūrėti 8 psl.)

Dvi grupės pasitraukė iš VLIKO

LIETUVIŲ FRONTAS IR VIENYBĖS SĄJŪDIS ĮTEIKĖ ĮDOMIUS PAREISKIMUS. — DARBO FEDERACIJA PAREISKIMO NEĮTEIKĖ, NES BIJO, KAD GALI ATEITI TIKRI FEDERANTAI. — KAS TOLIAU?

Paskutinieji VLIKO posėdžiai, apie kurių darbingumą pranešė Darbininkas ir Draugas, atnešė ir staigmenų, kurių greičiausia tie laikraščiai nelabai laukė. Tos staigmenos — tai dviejų Vlikų sudaranciu grupių pasitraukimas. Tiesa, pasakius tik vienos, nes Vienybės Sąjūdis, kada jis buvo per prievartą padarytas Lietuvių Fronto ginklanešiu, jokio savaimingo vaidmens nevaizdino. Jokio savaimingo vaidmens VLIKE nevaizdino ir Darbo Federacija, bet ji iki šiol tokio pareiškimo nepadauė, nes lengvai gali į VLIKą ateiti ne federantų vardu veikiantieji frontininkai, bet tikrieji federantai, kurie tokią progą vargu praleistų. Teisingiau pasakius iš VLIKO pasitraukė Lietuvių

čių ir mokslą branginančių lietuvių, 64 Vasario 16 Gimnazijos mokiniai aprūpinti visiems metams.

Vasario 16 Gimnazija turi 115 mokinių, norinčių mokytis lietuviškoje mokykloje ir būti naudingi laisvai Lietuvai ir lietuvių tautai. Kas parems dar kitus, neturinčius globėjų? Tuo tarpu jų daliai telieka BALFo dovanos ir vienkartinės, nepastovios, geros valios lietuvių ir įvairių organizacijų aukos.

Gi Gimnazija turi padėti dar ir pradžios mokyklai, kuri ruošia jai prieauglio — 29 mokinius, iš kurių 16 taip pat gyvena Gimnazijos bendrabutyje. Į pradžios mokyklą taip pat suėję lietuviukai, kurie nori mokytis lietuviškoje mokykloje ir toliau eiti mokslus Vasario 16 Gimnazijoje. Jie papildys išstojusius ir baigusius Gimnaziją.

Didesnioji pusė Gimnazijos mokinių (64) jau turi globėjus, tačiau 51 dar neturi jų, o ir jie malonėtų būti aprūpinti ir užtikrinti, kad galės mokytis ir ruoštis Lietuvos, o drauge ir visos žmonijos gerovei.

Taigi kviečiame dar į didžiąją talką.

Per šviesą į laisvę ir žmoniskumą!

Frontas. Ir pasitraukė todėl, kad į Vykdomąją Tarybą nebuvo išrinktas jos dvasios vadas — J. Brazaitis. Bet pareiškimas, kuris įteiktas iš VLIKO pasitraukimo proga, iškelia ir kitus motyvus, kurie labai įsidėmėtini.

Po naujos Vykdomosios Tarybos sudarymo buvo paskelbtas toks komunikatas: ELTA, 1952. VIII. 6. Reutlingenas. VIII. 1-3 d. vykusiuose VLIKO posėdžiuose reikiama 2/3 VLIKą sudaranciu grupių balsais sudaryta ir patvirtinta nauja Vyk. Taryba iš 5 asmenų:

1. Anksčiau VLIKO pakviestas Vyk. Tarybos pirmininku Prof. K. Žalkauskas — Liet. Valst. Liaudininkų S-gos atstovas.

2. Dr. P. Karvelis — ūkininkų Sąjungos atstovas,

3. P. T. Sidikiškis — Liet. Tautinio Sąjūdžio atstovas,

4. Doc. M. Brakas — Maž. Lietuvos Tarybos atstovas. Prof. Z. Ivinskis į Vyk. Tarybą įeiti nesutiko.

Renkant naują Vyk. Tarybą, buvo pateikti dėl jos sąstato 2 sąrašai, iš kurių viename figūravo prof. J. Brazaitis, ir tasai sąrašas VLIKE surinko tik 3 balsus, o kitas sąrašas — be prof. J. Brazaičio — surinko 7 balsus. Po to Lietuvių Fronto atstovas VLIKE prof. Z. Ivinskis ir Lietuvių Vienybės Sąjūdžio atstovas VLIKE L. Prapuolenis — Lietuvių Vienybės Sąjūdžio atstovas — laikraščių redakcijoms išsiuntinėjo tokį pareiškimą:

Nežiūrint, kad per VLIKą ir VT Pirmininkus buvo dėta pastangų atitaisyti numatytą skelbti klaidingą Eltos komunikatą, vis tik jame yra palikę stambių netikslumų, dėl kurių esame priversti pasisakyti.

1) Eltos komunikatas 1952. VIII. 6 skelbia, kad VIII. 1-3 d. posėdžiuose buvo "sudaryta ir patvirtinta nauja Vyk. Taryba iš 5 asmenų."

Taip, Vyk. Taryba buvo sudaryta, bet ji nebuvo ir negalėjo būti patvirtinta. Nauja Vyk. Taryba tvirtinama tik po to, kai ji VLIKui pateikia savo darbų planą ir jį VLIKas priima.

2) Lygiai netiesa, kad VT buvo sudaryta iš penkių asmenų. Z. Ivinskis savo kandidatūrą dar prieš balsavimą atsisakė, jo pavadė, iš antrojo (p. J. Norkaičio pasiūlyto) sąrašo, buvo išbraukta. Tad tame sąraše liko tik keturi balsuojami kandidatai, nors prieš tai daugumos buvo nutarta sudaryti VT iš penkių asmenų. Ir tik po

Tarnybos laik. Valdytojas.

Tame pat Vyk. Tarybos posėdyje, be kita ko, buvo aptarta artimiausių darbų programa ir schema, VLIKO statuto keitimas ir kiti skubesni reikalai.

VLIKO posėdžiuose, be kita ko, buvo priimtas Paryžiaus konferencijoje pasiektas VLIKO ir Lietuvos Diplomato bendradarbiavimo susitarimas. Artimiausiu metu laukiamas VLIKO Pirmininko ir min. S. Lozoraičio susitikimas Lietuvos laisvinimo bylos reikalams aptarti.

VLIKas, sunkiau susirgus VLIKO pirmininko M. Krupavičiaus prašomas išrinkti jam pavaduotoją, jo ligos metu tuo pavaduotoju išrinko Dr. P. Karvelį. Be to, nutarta pradėti 1954. I. 1 VLIKą ir VT pirmininkų kiekvienų kalendorinių metų pradžioje VLIKE atnaujinti mandatus toliau jų pareigoms eiti."

Paskelbus Eltos komunikatą, Z. Ivinskis — Lietuvių Fronto atstovas ir L. Prapuolenis — Lietuvių Vienybės Sąjūdžio atstovas — laikraščių redakcijoms išsiuntinėjo tokį pareiškimą:

Nežiūrint, kad per VLIKą ir VT Pirmininkus buvo dėta pastangų atitaisyti numatytą skelbti klaidingą Eltos komunikatą, vis tik jame yra palikę stambių netikslumų, dėl kurių esame priversti pasisakyti.

1) Eltos komunikatas 1952. VIII. 6 skelbia, kad VIII. 1-3 d. posėdžiuose buvo "sudaryta ir patvirtinta nauja Vyk. Taryba iš 5 asmenų."

Taip, Vyk. Taryba buvo sudaryta, bet ji nebuvo ir negalėjo būti patvirtinta. Nauja Vyk. Taryba tvirtinama tik po to, kai ji VLIKui pateikia savo darbų planą ir jį VLIKas priima.

2) Lygiai netiesa, kad VT buvo sudaryta iš penkių asmenų. Z. Ivinskis savo kandidatūrą dar prieš balsavimą atsisakė, jo pavadė, iš antrojo (p. J. Norkaičio pasiūlyto) sąrašo, buvo išbraukta. Tad tame sąraše liko tik keturi balsuojami kandidatai, nors prieš tai daugumos buvo nutarta sudaryti VT iš penkių asmenų. Ir tik po

Praėjusios savaitės įvykiai

Praėjusi savaitė, palyginti, buvo neturtinga gausiais ir triukšmingais įvykiais. Tik graikų ir bulgarų susikibimas dėl vienos salelės Evros upėje, kurią staiga užėmė bulgarai, o graikai tuoj atidarė ugnį. Europoje buvo komentuojama, kaip būsimos stiprios įtampos priežastim. Kai iš abiejų pusių rodoma drąsa, bet ir atsargumas, reikia manyti, šis įvykis pasiūlys, kaip jau daugelis panašių įvykių pasibaigė sūviais virš galvų.

balsavimo kai kurių asmenų buvo pareikšta, bet nebusuota, kad Liet. Frontui yra rezervuojama valdytojo postas Vyk. Taryboje.

3) Eltos komunikatas apie pačius VT rinkimus sudaro tikrovę neatitinkantį įspūdį. Jeigu visuomenei tiekiami iš VT rinkimų detalės, tai reikėjo pažymėti, jog per pirmąjį balsavimą p. Norkaičio pateiktas sąrašas, (bet jau tik iš 4 asmenų) kvalifikuotos daugumos (7 balsų) nesurinko.

4) Kadangi iš Eltos komunikato susidaro netikslus įspūdis dėl abiejų kovos sąjūdžių LF ir VS pasitraukimo priežasčių, pridedame VLIKO Pirmininkui įteiktą pasitraukimo iš VLIKO rašto nuorašą."

Tame minimam rašte, kuris buvo įteiktas VLIKO pirmininkui apie pasitraukimą iš VLIKO pasakyta:

Diskusijų bei nutarimų, įvykusių 8. m. geg. 27-28 d., birželio 26 d., rugpjūčio 1-3 d. VLIKO posėdžiuose, ir 1952 m. rugp. 3 d. sudarytos Vyk. Tarybos — jos sudarymo būdo ir jos sąstato — akivaizdoje Liet. Frontas ir Liet. Vienybės sąjūdis konstatuoja, kad:

1. VLIKas nutraukė ryšius su 1941 m. birželio 23 d. Tautos sukilimo pastatytąja Laikinaja Lietuvos Vyriausybe, atstaciausia paneigtą Lietuvos Valstybės suverenumą;

2. VLIKas nutraukė ryšius su krašto rezistencijos įgaliotinais užsienyje;

3. VLIKas paneigė rezistenciją savo pobūdį, išsidiidamas į grynai politinę instituciją, minintį partinėmis vadaus kombinacijomis, neturinčiomis patiesinio tremtyje;

4. VLIKo dauguma nusilenkė nemoralios politinės kovos metodams, pritarė rezistencijos veikėjų apjuodinimui.

Todėl Liet. Frontas ir Liet. Vienybės Sąjūdis, būdamas kovos organizacijos ir nesutikdamas su faktiškai keičiamu VLIK pobūdžiu, nebeįsitraukė į VLIKą, kaip į jo sąstatą ir iš jo nuo šios dienos pasitraukia."

Iš pareiškimo matyti vienas labai būdingas reiškinys, t. y. Lietuvių Fronto įsitikinimas, kad VLIKas tebelaiko Laikinają Vyriausybę egzistuojančia. Ir iš tos pareiškimo dalies aiškiai suprantama, kodėl Lietuvių Frontas taip intensyviai kovojo prieš Diplomato šefą ir pasiuntinius, kodėl apie juos paskutiniu laiku paskelbė eilę rašinių, kodėl buvo visos pastangos, kad nebūtų patvirtinti buvę Reutlingeno susitarimai. Lietuvių Frontas, matyt, manė ir tebeama, kad buv. Laikinoji Vyriausybė nėra to blogio, kuris neišeitų į tai jo nuosavybė. Ar tai šveikos gera. Dabar susidarė visiškai ar liguistos vaizduotės padaras, natūrali padėtis VLIKui išsilegti gali spręsti patys skai-gydyti nuo visų negalavimų ir tytojai.

Kiti trys pareiškimo momen-organizacinius pakeitimus.

Amerikoje prasidėjo prezidentinės lenktynės. Ir Eisenhoweris ir Stevensonas atidžiai organizuoja savo rinkiminius štaubus. Bandomos visos organizacijos, kurios gali prisidėti prie rinkimų rezultatų lėmimo. Gallupo institutas pranešė, kad viešosios nuomonės pasireiškimai svyruoja respublikonų naudai. Esą, respublikonai gali laimėti rinkimus prieš demokratų santykiu 59:48. Demokratai dėl tokios Gallupo pranašystės pyksta ir teigia, kad Gallupo institutas jau dabar tarnauja respublikonams ir daro įtaigas nulemti būsimus balsavimus.

Stebintieji kandidatų ir partijų pasiruošimus rinkiminei kovai, pranašauja, kad šiais metais ji bus itin kieta, bet daugiau lygsvaros kova, negu ji buvo praėjusiais rinkiminiais metais. Mat, abu kandidatai esą rimti, nemėgsta pigiais efektais švaistytis ir elgtis klaukiskai.

Amerikos komunistai pradėjo gaudžiai verkšlenti, kad Jungtinių Tautų kariai Korėjoje pradėjo efektyvius užfrontes bombardavimus. Jie pradėjo rašyti Trumanui ir kitiems įtakingiesiems laiškus, kad būtų bombardavimai baigti. Ir tų laiškų rašymas bei delegacijų siuntimas yra dar vienas įrodymas, kad Amerikos komunistai labiau rūpinasi Korėjos komunistų padėtim, bet ne Amerikos karių pergale.

Amerikos komunistai gaudžiai rauda ir dėl savo 14 vadų nuteisimo Los Angeles teisme. Raudodami prisimena, kad neseniai buvo nuteista 15 vadų New Yorke, dabar Los Angeles nuteisimais ir dar laukiami nuteisimai New Yorke. Bet objektyvūs stebėtojai tebeįteigia, kad Amerikoje kova su komunizmu tebėra primityvioji stadijoje ir jie čia yra prisukę per daug pavojingų išdavimų lizdų.

Korėjos fronte kovojama dėl augstumų. Jos dažnai eina iš rąkų į rąkas, ir visada, pasitraukiant paliekama nemažai lavonų.

Korėjos derybų fronte vis nieko naujo. Savaitę buvusios pertrauktos derybos vėl atnaujintos, bet nė viena pusė nežino nuo ko pradėti, kada kalba jau senokai pasibaigus...

tai ne tiek svarbūs, nes jie padiktuoti daugiau jausmo, negu logikos, pareiškime nenurodyta, jokio konkretaus atvejo. Jei čia turima galvoja, kad į Vyk. Tarybą nebuvo išrinktas J. Brazaitis, tai panašų atsitikimų, kada vieno ar kito asmens neišrinkdavo, buvo visa eilė, ir niekas tada neteigė, kad jau suardyti ryšiai su kraštu, kad VLIKas nebe rezistencinė organizacija, kad jis jau visiškai nebe moralus.

Idomu, kad anksčiau, jei kas Vliko vardu pasakydavo kokį žodį, kad reikia rimčiau pasitvarkyti, iš tų grupių tuoj pasigirdavo balsai: Vliką griau! Ogi čia apie Vliką prirašyta tokių grožybių, kad tikrai atgal atskamba: Vliką griau!

Susidarius tokia padėčiai, mes visvien laikomės nuomonės, jog kas, matyt, manė ir tebeama, kad buv. Laikinoji Vyriausybė nėra to blogio, kuris neišeitų į tai jo nuosavybė. Ar tai šveikos gera. Dabar susidarė visiškai ar liguistos vaizduotės padaras, natūrali padėtis VLIKui išsilegti gali spręsti patys skai-gydyti nuo visų negalavimų ir tytojai.

Kiti trys pareiškimo momen-organizacinius pakeitimus.

STUDENTŲ SUAŽIAVIMO PROGA

Ne retai, tremty gyvenant, verčiau siu savo kraštui tampa ne politikai ir net ne "rezistentai", bet — studentai. Jie ne tik tampa vertingesni naujai įgytomis kvalifikacijomis, bet kalbos mokėjimu ir įsiterpimu į čionykščio jaunimo gyvenimą turi neeilines galimybes vykdyti lietuvišką informacinę akciją.

Dar didesnis studentų aktyvumas ir organizuotai vykdoma veikla suteiktų daugiau jėgos jų balsui, platesnį lauką jų veržimui. Amerikiečių akademines visuomenės informavimas Lietuvos bylos reikalu yra užduotis, kurią kiekvienas studentas vykdyti ir vykdo. Bet paskirai vykdomas darbas neišnaudoja visų progų ir nepadao tiek, kiek galima ir kiek reikia žmonėms, kurie dar nėra pavargę visuomeniniu nusidirbimu.

BONANT AMBASADORIAIS

Informavimas amerikiečių akademines visuomenės ir reagavimas į jo reikalingus apsišaukimus — tai forma, kuria lietuviai studentai Amerikoje dalyvauja mūsų visuomeniniame gyvenime; tai rolė, kurioje, galbūt ir antraielėje, jie nėra antiračiai artistai. Reikia atvirai prisipažinti (juo labiau, kad tai nėra jokia paslaptis), kad kai kurios šiuo metu itin populiarios mūsų visuomeninio gyvenimo formos mažai traukia tuos, kurie nėra į jas stumami įsibėgėjimo jėgos. Studentija nėra paviršutiniška ir nėra nevisuomeniška; bet jina, žvelgdama į mūsų visuomeninį gyvenimą, juo retai žavi, nes turi savą ir daug objektyvesnę perspektyvą, gyvenama vienu metu dviejuose pasauliuose.

Lietuviškoji studentija, dalyvaujama akademiniame gyvenime, užima Lietuvos ambasadorių vaidmenį. Šios veiklos srities suintensyvinimas ir suorganizavimas buvo viena iš priežasčių, kodėl pereitais metais įsteigėme Lietuvių Studentų Sąjungą JAV. Iki šiol tikslu neatsiekėme, bet dabar informacinės veiklos barą yra perėmę energingi kolegos: R. Mieželis ir A. Kėželis. Abudu ryškūs ne vien lietuvių, bet ir amerikiečių studentų gyvenime (vadovauja studentų klubams). Pasekmes matysime ateinančiais metais. O tuo tarpu visuotinis studentų suvažiavimas, įvykstas Chicagoje rugpjūčio 23-24 d., pareikš jiems savo pageidavimus.

Savo veiklą tarptautinėje plotmėje lietuviai studentai vykdo ne vien savo jėgomis, bet sykiu glaudžiai bendradarbiaudami su latvių ir estų studentais. Šiuo metu Pabaltijo Studentų Federacijos įstatai tvirtinami respiktyvių studentų sąjungų. Patvirtintus studentai pozityviai įsijungs į siekiamų glaudesnių ryšių tarp baltų tautų kūrimą.

Lietuvių Studentų S-gai JAV krenta tolimesnė svarbi užduotis vadovauti lietuviams studentams pasaulyje; jina yra ne tik gausiausia (turėdama savo eilės daugiau pusės visų liet. studentų laisvajame pasaulyje), bet ir kitais atžvilgiais stipriausia sąjunga. Todėl jos užduotis yra organizuoti pasaulio lietuvių studentus ir juos, jau kaip Lietuvos studentus egzilyje, atstovauti tarptautinėse įstaigose.

MUMS REIKIA DIPLOMATŲ

Šios visuomeninės užduotys yra pirmiausiai, bet šalia esama kitų, savo svarba šioms neužleidžiančių. Būtent, studijomis atsiekti šiandien ypač reikalingo mokslo. Nei naudinga, nei bet

(Pareikla, į 8-tą puslapį)

DIRVA

Lithuanian Weekly, American Lithuanian, Inc. (Nonprofit), 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Phone: ENdicott 1-4486. Issued in Cleveland, Ohio, every Thursday. Editor Balty Gaidžiūnas.

Entered as Second-Class matter December 6th, 1915, at Cleveland under the act of March 3, 1879.

Subscription per year in advance: in the United States — \$5.00 in Canada — \$5.50, elsewhere — \$6.50. Single copie — 10 cents.

VILTIES, Amerikos Lietuvių Spaudos ir Radijo Draugijos (Inkorp. ne pelno tikslu), 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Telefonas: ENdicott 1-4486. Išleista kiekviena ketvirtadienį. Redaktorius Balty Gaidžiūnas.

Įregistruota kaip antros klasės siunta 1915 metų gruodžio 6 d., Clevelande pagal 1879 m. kovo 3 dienos įstatymą.

Prenumerata metams iš anksto: Jungtinėse Amerikos Valstybėse — \$5.00, Kanadoje — \$5.50, kitur — \$6.50. Atsk. Nr. kaina 10 centų.

KAS ir KUR

• Dabartinis BALF atstovas Vokietijoje P. Zundė iš pareigų pasitraukė. BALF vadovybė įgaliotiniui paskyrė Izidorijū Rugienį. Jo adresas: Pienzenauerstr. 15, Muenchen 27, Germany.

• Detroito vyko paraudonavusio susivienijimo — LDS seimas. Jam pirmininkavo clevelandietis J. Zebrys, žinomas raudonųjų organizatorius, Laisvės ir Vilnės didžiausias ramstis.

• Komunistiniai propagandistai teigia, kad žemės ūkio Akademijoje, esančioje Kaune, esą 1110 studentų, kad joje esą 127 mokomojo personalo asmenys. Žemės ūkio Akademija Nepriklausomybės laikais buvo Dotnuvoje. Per karą ji buvo sugriauta ir iki šio laiko neatstatyta.

• Praeitais savaitės gale per "Amerikos Balsą" buvo girdėta visa eilė pranešimų iš Helsinkio sporto olimpiados, kur dalyvavo ir visa eilė lietuvių. Sovietų krepšinio komandoje pusę visų taškų įmušdavo trys lietuviai, o žaidžiant rusams su Urugvajam lietuviams teko žaisti ir prieš lietuvių žaidusį Urugvajaus komandoje. Bokse Algirdas Šociakas paguldęs lenką, vėliau pats krito nuo Pietų Afrikos dailydės Niemano, o šis nuo Amerikos jūreivio Sanders. K. Jurgėla savo savaitinėje apžval-

goje nurodė, kaip sovietai savo sportininkus ruošia išleidami milijardines sumas ir kad vargiai juos galima skaityti mėgėjais, o ne profesionalais kokių Ameriką pavyzdžiui Olimpiadas nesučiūna.

• Olimpiados proga "Amerikos Balsas" nurodė, kad lietuviškasis jaunimas, negalėdamas savo trispalvės ginti Helsinkyje nesnaudžia tremtyje ir lavinasi bei varžosi laisvojoje Amerikoje. Sekmadienį buvo girdėti P. Labanauko pasikalbėjimai su Clevelande įvykusių Š. Am. lietuvių sporto varžybų dalyviais — Puzinausku, Keturakiu, Adamkavičium ir su Elvyra Šikšniute, pasiekusia naujo Lietuvos rekordą bėgime.

• Iš spaudos išėjo Knygų Lentyną Nr. 5-6. Knygų Lentyną leidžia VLIKas, redaguoja bibliografas A. Ružancovas: 602 Harvey St., Danville, Ill.

• Rugpjūčio mėn. 30 d. Chicagoje įvyksta Lietuvos inžinierių ir Architektų Sąjungos suvažiavimas.

• Inž. J. Daniliauskas dirba Power Corporation of Canada firmoje. Jis projektavo 75 aukšto užtvanką ir dabar dirba prie tos užtvankos kaip vyr. inžinierius.

STONY BROOK LODGE

PR. LAPIENĖ, Vedėja

Kas mėgsta maudytis jūrų vandenys, žavėtis gamta, džiaugtis lietuviška aplinka, kviečiamas į STONY BROOK LODGE, STONY BROOK, LONG ISLAND. Čia ideali vieta įvairiems pobūviams bei piknikams.

Kambarius atostogoms ir dienas įvairioms išvykoms prašome rezervuoti raštu, adresuojant: Mrs. Lape, Stony Brook, L. I., N. Y. Telefonas Stony Brook 7-0586.

Susisiekimas automobiliais 25 arba 25A keliu; arba iš Jamaica stoties Long Island traukintu į Stony Brook. Stotyje svečius pasitinka vasarvietės mašinos.

ŠVENTOJI LIETUVA

JURGIS SAVICKIS

IŠTRAUKA IŠ KNYGOS "ŠVENTOJI LIETUVA"

Kalniukai. Staigių vandenų ir staigių srovių išgraužti. Upeliokščiai, besirūpanti Dubysa. Skaisti upė. Didelis atstumas nuo vieno kranto iki kito. Ramios sodybos visur. Gyvenimas — tai rojus. Tai šventoji Lietuva, dažniausiai, iš romantiško pasišovimo, mūsų prosenelių taip vadinama. Bei mūsų prietelių lenkų.

Tylu. Ir dievobaiminga. Sodžiuje ir romantiškose sodybose viešpatavo nesudrumsčiama dvasia. Toji geroji dvasia, kuri kelia žmogų viršun ir verčia pasitikėti Dievu. Žmonėms gi buvo paliekama vienatinė norma — darbas. Ir tik protarplais poilsis. Nebuvo jokio kito elemento, kuris galėtų sudrumsti šitokią žmonių nusistatymą bei žmonių ramybę. Nebuvo nei laikraščių, nei telegrafinių naujienų, nei tų pastangų, kaip dabar, praturtėti. Praturtėti žmo-

nėms anuomet atrodė baisi puikybė ir visai svetima sąvoka.

Salis buvo laiminga.

Būta daug bažnyčių, tų atramos punktų.

Ir Paegliškių, paprasta sodžiaus bažnyčia, maudėsi saulėje. Tokių bažnyčių Lietuvoje keli tūkstančiai.

Nutilo vargonai. Pradingo bažnytinis rojus. Žmonės skirstėsi po kiemus.

Kunigas dar kreipėsi į parapijiečius keliais, jau daugiau kasdieniniais, parapiją ir parapijiečius liečiančiais, reikalais. Jau buvo ir po vargonų ir po muzikos. Bažnytinės srovės atstume brovėsi jau kasdieninis gyvenimas. Žmonės atsistojo ant žemės.

Tik ilgo ir laimingo gyvenimo išsijlgę žmonės liko dar antromi mišiom.

Ką tik buvo pasakyta kunigo: "amen!" Čirškėjo vargonai. Tarytum

MŪSŲ KALBA

Redaguoja
Pranas Skardžius

DAIKTAVARDŽIAI SU -IMAS

Daiktavardinė priesaga -imas arba -ymas (čia dėl paprastumo priesaga laikoma ta žodžio dalis, kuri prisegta prie šaknies, t. y. siaurai suprantamoji priesaga ir galinė drauge) mūsų gyvojo žmonių kalboje visų pirma turi veiksmingą reikšmę, pvz.: a k e j i m a s pasibaigė, dabar prasidės s e j i m a s; nebeapsimoka agurkų a u g i n i m a s; ne tiek a u d i m o, kiek v e r k i m o; mano augime dar daug dainuodavo dainų; be g a r a v i m o mažas kopūstų a u s i m a s (t. y. negarudami kopūstai mažai teaušta); važiuojant nėr ko laukti s u t e m i m o (t. y. kol sutems, sutemstant); šlapumoj naginėmis nekoks a v e j i m a s — kojos perslampa; aulinų batų a p s i a v i m a s nesunkus (t. y. nesunku auliniais batais apsiauti); kuojų be g e r o b a i d y m o (t. y. gerai nebaidydamos) neįvairys i t i n k l a; sūnaus b a r i m u (t. y. sūnaus baramas) lipk ant pečiaus, žento b a r i m u bėk pro duris; savo jautį pažįstu iš b a u b i m o; po tiekios kraujo n u b e g i m o (t. y. tiek kraujo nubėgus) jis visai išbalio; rytoj prasideda l i n y b r a u k i m a s (t. y. linai pradėdami braukti); b r i n k i m a s tų žirnių — tik pamerkiau, ir jau virsta iš puodo ir t. t.

Šalia veiksminės reikšmės priesagos -imas (-ymas) daiktavardžiai jau daug kur yra įgavę ir konkrečią reikšmę, reikią atskirus konkrečius daiktus, pvz.:

• Grįždamas iš Laisvųjų Juristų kongreso Berlyne, Dr. A. Trimakas lankėsi VLIK'e ir jo pošeidyje padarė išsamų pranešimą apie Lietuvos laisvinimo darbą JAV-se, taip pat sugestijas apie tokių veiksmų darbo suderinimą bei suintensyvinimą. Vakarė svečiui Tuebingene buvo suruošta kukli vakarienė, kurioje dalyvavo VLIK'o ir VT nariai.

• Prof. Dr. Jonas Balys, nuolatinis Dirvos bendradarbis, pradeda dirbti naujoje įstaigoje. Dirbs etnologinių tyrinėjimų srityje.

• Dirvos redakcijoje jau gautas naujas Jurgio Savickio romanas "Šventoji Lietuva", išleistas Vokietijoje. Kaštuoja \$3.00.

audimas "audinys, audėklas", degimas "išdegusi vieta, degsnis", klojimas "vienu paėmimu iškuliamas javų koldas; grindimas, laitas; klūonas", malimas "malamieji javai, malinys", miešimas "pasaldintas vanduo", plėšimas "išplėšta dirva, plėšinys", riekimas "pirma kartą artas laukas" ir kt. Šitos rūšies dariniai sakiniuose papildiniais vartojami tuo pat būdu, kaip ir kiti konkrečios reikšmės žodžiai, pvz.: šįryt iškulėm tris k l o j i m u s (koldus); dar turime daug m a l i m o; jis gražiai sušukavo s k y r i m a (sklaidą) ir t. t. Ypač dažnai mėgstami tokius daiktavardžius vartoti rytičiai augščiau; todėl ir P. Andriušio apysakoj "Sudiev, kvietkeli!" nemaža sutinkame pvz. tokių posakių: žiobiojo si d a b r i n i a i s a p k a u s t y m a i s (t. y. apkaustais) armonija (20 psl.); tarp dviejų kanalių buvo i d u b i m a s (t. y. įdubusi vieta, įduba), kur per vasarą telkėjo tvenkinys (151); vasa-ro paliūtėse, rudens gruoduose, pavasario p a l e i d i m o s e (t. y. polaidiuose, 129); j i s ... k l a u s i n e j a s i, k a i p ... d a v i r o s u l e i d i m u s (t. y. sąlaidas, išskrodas, pozus, 116) ir kt. Panašiai kartais yra sakoma ir kitų, pvz.: zakrastijos padarė vyškupui tokį p a u g š t i n i m a (t. y. pakaugštintą vietą, pakylą) atsistot, kad žmonės geriau matytų; visą u ž a u d i m a (t. y. užaustą vietą) reikės nukirpt; vargšas žmogelis, n e i a p s i a v i m o (t. y. apavę) neturi; koja p e r s u a u g i m a (t. y. suaugusią), bus stipri; kas b a n d y m u s (t. y. bandomus darbus) daro, tas sau ir kaimynams lygiai gera daro; ratas turi kelis a p s i u k i m u s (t. y. apsučius, apibėgimus); peilis a p r ū d i j o, nebenturi tokio b l i z g e j i m o (t. y. blizgesio); brolis gavo plaučių u ž d e g i m a (plaučių uždegimo ligą) ir t. t.

Sprendžiant pagal tokios rūšies pavyzdžius, atrodo, lengvai gali būti suprantami ir pateisinami tokie daugiau raštų, o paskutiniiais laikais jau ir bendrinėje kalboje vartojami posakiai: pirmininkas iškelė susirinkime n a u j i n i m a (t. y. naują sumanyimą); jaunimas s u r u o š e g r a ų p a s i l i n k s m i n i m a; valdyba suaukė s u s i r i n k i m a (mitingą) ir kt. P. Jonikas tik ką pasiro-

džiusioj savo brošiūroj "Gimtojo žodžio baruose" (18 psl.) mano, kad esą negalima drausti ir tokių posakių kaip ministeris padarė seime pranešimą užuot ministeris seime pranešė, nes pastarasis jau ir kitokių minties atšėšė iškelias; bet tuojau pat šalia jis priduria, kad visdėto taisyklingiau būtų paskelbė, p a s k a i t e, pranešė negu padarė pranešimą. O L. Dambriūnas, recensuodamas minėtąją knygėlę š. m. Aidų Nr. 6, 280 psl., yra linkęs manyti, kad šie visi posakiai esą vienodo taisyklingumo, tik padarė pranešimą esąs bendrinės kalbos padaras, jos abstraktinio vaisius, o p a s k a i t e, pranešė pranešimą artimesni liaudiniams posakiams (plg. miegą miegojo, dainą dainavo). Bet čia šis autorius užmiršo, kad miegą miegoti arba dainą dainuoti, taip pat karą kariauti, kėlą kelti, sapną sapnuoti ir kt. nėra tolygu miegojimą miegoti, dainavimą dainuoti, sapnavimą sapnuoti, skaitymą skaityti ir t. t., todėl ir pranešimo pranešimas atrodo daug dirbtinesnis kaip pranešimo darymas. Šis pastarasis posakis, pranešimo darymas, bent tuo yra suprantamesnis, kad jis primena svetimų kalbų atitikmenis, iš kurių jis, be abejonės, yra versta verstas; plg. anglių to make a report (esp. a formal report), pre. faire un report, vok. Bericht erstatten, rusų sdelat' doklad. Taip pat visai kas kita yra pranešimo (angl., pre. report, vok. Bericht) paskelbimas arba paskaitymas, kaip pranešimo darymas, todėl tų įvairių sąvokų negalima sumaišyti, kaip kad tai daro P. Jonikas.

Šia proga tenka dar pastebėti, kad mūsų spaudos ir laikraščių kalboje ir daugiau linkinama vartoti tokių "abstraktinimo" arba "intelektinimo" posakių. Pvz. V. Alantas savo "Karo pašvaistėse" (46 psl.) rašo: "Didokas apvalus stalias... sofelė bei pora... foteliukų sudarė viso kambario a p i b a l d i n i m a" (t. y. visus kambario baldus sudarė arba visi kambario baldai buvo apvalūs stalias, sofelė ir pora foteliukų). Arba štai vėl viename (99) Draugo numeryje yra parašyta: "Išpūdingai paskutiniai (dailiniai) solistė-lyrikė (J. Kristolaitė) sugebėjo duoti tinkamą dramatišką a p i p a v i d a l i n i m a". Rodos, mūsų skaitančiai visuomenei, pertoli dar nenuėjusiai "intelektinimo" ke-

liu, būtų buvę daug paprasčiau ir aiškiau pasakyti, pvz.: solistė lyrikė išpūdingai sugebėjo paskutiniškai dainai duoti tinkamą dramatišką pavidalą, arba: sugebėjo tinkamai dramatiškai apipavidalinti paskutinįją dainą.

Ne geresni yra ir to paties laikraščio pvz.: kiti posakiai, mašina melagiams gaudyti... i g a u n a kaskart didesnį p r i t a i k y m a; ja (ta mašina) pasinaudota p r a v e d a n t v a l y m u s k a i k u r i o s e Washingtono įstaigose; k o m u n i s t a i d a r o d i d e l i s p a u d i m a j Mossadege ir kt. Jų vietoje galėjo būti aiškiau, lietuviškiau pasakyta, pvz.: mašina melagiams gaudyti (arba melagių gaudymoji mašina) yra kaskart vis daugiau pritaikoma; ja pasinaudota ir per laikurių Washingtono įstaigų valymą, laikurių Washingtono įstaigų valymo metu, laikurias Washingtono įstaigas valant ar pn.; komunistai didžiai spaudžia (spiria) Mossadege ir t. t.

Iš to, kas augščiau pasakyta, jau galime matyti, kad lietuvių kalboje papildiniais prie veiksmų žodžių daryti, ruošti ir kt. nelinkstama vartoti grynų veiksminės, abstrakčios reikšmės daiktavardžių su -imas. Todėl pvz. užuot išdininkas padarė išlaidų ir pajamų apskaitymą arba kalbėtojas padarė įvykių apžvelgimą. Buvome jau visuotiniai pratę sakyti: išdininkas padarė išlaidų ir pajamų apyskaitą, kalbėtojas, padarė įvykių apžvalgą; plg. dar: jau padarė turto a p r a š y m a; tėvas padarė sūnui a p y r a š a (testamentą) pas notarą ir kt. Ten, kur tokiais atvejais vartojami daiktavardžiai su -imas, turimi galvoj daugiau atskirti, konkretūs dalykai, ne pats veiksmas, pvz.: aš tau negaliu duoti jokių p a t a r i m ų (t. y. aš tau nieko negaliu patarti); jis turi daug visokių s u m a -

LIETUVIAI SVEČIAI ROMOJE

Pastaruoju laiku Romą aplankė P. Žadeikienė, Ministerio Washingtono žmona su dukterimi Mirga. Abi ponios buvo priimtos Popiežiaus specialioji audienčioji, Jo Šventybės vasaros rezidencijoje, Castel Gandolfo. Šventas Tėvas, laimindamas p. Žadeikienę ir dukrą, pažadėjo savo maldose priimti ir kenciančią Lietuvą.

I Romą buvo atskridęs iš Venecuelos Lietuvos Šalpos Bendruomenės narys Jurgis Belūnas, kuris aplankydamas Pasiuntinybę prie Šv. Sosto papasakojo, kad Venecueloj įsikūrė apie 1200 lietuvių pabėgėlių, jie visi pakenčiamai gyvena, ką rodo ir ta dosni dovana 1500 dolerių, paaukota literatūros premijai, kurią gavo Pulgis Andriūšis už savo knygą "Sudiev, Kvietkeli".

Venecuelos lietuviai sugeba surinkti ir nusiųsti į Europą ir kitų aukų, pavyzdžiui Tautos Fondui siunčiamas kasmet 300 dolerių. P. J. Bieliūnas žadėjo būti ir Vokietijoje, kur Šalpos Bendruomenės pavedimu turi aplankyti Diepholzo gimnaziją, nes ir ją Venecuelos lietuviai nutarė savo maldose šelpti. Lietuviai Venecueloj yra tautiškai nusistatę ir, bent tuo tarpu, visi vieningai veikia.

n y m ų (t. y. sumanęs daug visokių dalykų); jaunimas suruošė gražų p a s i l i n k s m i n i m a (t. y. pobūvį, sueigą); agronomai daro įvairius b a n d y m u s (t. y. dirba įvairius bandomus darbus) ir t. t.

Patark ir kaimynui,
kad prenumeruotų
DIRVĄ

LIETUVIŲ TAUTOSAKOS LOBYNAS

Redaktorius — leidėjas Dr. Jonas Balys

Dvi dalys kartu įrištos: Dvasios ir Žmonės, 166 sakmės, 126 psl.; Liaudies Magija ir Medicina, 94 psl.

Knyga didelio formato, spalvotas viršelis, pieštas dail. V. K. Jonyno.

Kaina \$3.00.

Gaunama Dirvoje.

per senus švino vamzdžius veržėsi balsai, ne vargoninko, kojų išspaudžiami. Tik baltasparniai ir gražiai išsipašę, — o išsipašę kuobringiausiai ir kvapiu muliu, kokį tik ponai gali vartoti, — skraidė apie vargonus skaisčiaveidžiai angelai. Nekaltai vaikai.

Anelė Maklioraitė, 19 metų sodžiaus dukteris ir žinoma parapijos gražuolė, išėjo iš "miesto" daug anksčiau už kitus. Keliais, motinos įsakymais, pirkiniais nešina.

Pats miestelis. Jai atrodė šandies nuobodus ir nereikalingas, nes ir be jo gamta buvo tokia graži.

Ir jų vienkiemis ant Dubysos, veik imatomas iš čia, iš miestelio, buvo toks skaištus.

Anelėi bus įsakiusi motina nupirkti krakmolo, mulio ir cinamono. Dar kelias kruopas razinkų, kadangi pavakarį kunigas atsilankysias. Brukdama per pievas ji nešė pirkinį rūsuliuką tokiu pat lengvumu ir gracią, kaip tuos savo devyniolika metų.

Viršuje mėlynų dangumi plaukė keli oro laivai, be kurių nebūtų ir pačios Lietuva. Tik jie ko nors buvo verti. Be jų kitokios plaukybos ir kitokių

laivų Lietuvoje nebuvo. Zemėje buvo ramu.

Anelė priėjo gilios ir paslaptingos, o ten, kur krūmai, visai tamsios upės ir pūktelėję į vandenį. Kaip į sraunią upę įmesta kokia pliauska. Plaukė, toliau srovės nuolat nešama. Bet ji mokiėjo plaukti!

Išsimaudyti sodiečiui didelė pramoga. Ir — toks nerūpestingumas. O ūkyje tik darbai... Kam pagaliau tie darbai įdomūs!

Buvo nukritę nuo gražios moters kūno batistai. Ji tai buvo meno kūriny, sodžiui nereikalingas. Vėliau šis kūrinėlis atiduodamas kuriam ūkininkui paversti saulės per daug nudeginto vėjo daiktmeniu su tokia išraukšlinta kakta ir imančiais kiek vysti skruostais. Žodžiu, be laiko pasenusia moteriške.

Jau beplaukiant Anelės gražius plaukus patarė iš kažkur užtelėjęs vėjas. Vėjas žaidė. Žaidė ir Anelė. Buvo niekuo nesudrumsčiama vidudienis. Mėlynų atpūstų vanduo plovė ir glamonėjo jos veidą ir rangėsi mažomis vilnelėmis apie pečius. Ir drąsiai rėžė upės srovę, praskindama sau kelią.

Tik baltos bangelės skriejo apie jos kūną. Dangus buvo žydras. Pakrantėje smėlio juosta geltonavo.

Visi garsai, kaip pridera sekma-dienio skaisčiam vidudieniui, gamtoje buvo pradingę. Tik miestelyje likę žmonės dar meldėsi bažnyčioje. Anelė gerai žinojo, kad negalima maudytis upėje, kol bažnyčioje pamaldos dar nebaigtos. Iki šiol ji niekuomet nebuvo nusidėjusi šiam įstatymui. Dabar kažkoks nenumalšinamas balsas šnabždėjo jai: — saugokis peržengtį Dievo įsakymą. Kai žmonės dar meldžiasi ir gamtoje bažnytinė, nuotaika, kas tuomet maudosi? Anelė buvo gera plaukikė. Moderniškai tariant, būtų gera sportininkė. Juk gimusi prie upės.

Vis daugiau ji buvo patenkinta. Savim. Gamta. Mama. Visais.

Vandenyje ši moteriškė atrodė laibesnė, nė iš tikrųjų. Tokia puikiomis kojomis, gražiai formuotu liemeniu ir ilgomis, gražiai tekintomis rankomis, kuriomis galėtų apkabinti visą pasaulį ir kuriomis dar nieko nebus apkabinusi. Tos rankos, beplaukiant jai, dažnai stiebėsi į saulę, it meldėsi; kaip gėlės:

Mes priklausėm- „Bolševiko“ žvejų artelei

PAMALDOSE POLICIJOS AGENTAI. — JAUNIMO PRIEVARTAVIMAS. — KAIPI GALIMA GAUTI BUTĄ? — GRĮŽUSIŲ VARGAI. — SUSTOJĘS PARTIZANINIS JUDEJIMAS. — JAUCIASI VAKARŲ APLEISTI. — GIRDĖ AMERIKOS BALSĄ. — LABAI SUNKIOS NUOTAIKOS.

BAZNYČIOS PADĖTIS

Liepojoj yra keturios bažnyčios (protestantų). Pamaldos esti kas sekmadienis. Pastoriai atlieka jungtinių bei krikšto apeigas. Apeigos nepasikeitė, bet iš pastorių reikalaujama, kad jie girtų naują santvarką. Pamaldos lankomos vidutiniškai. Partijos nariams draudžiama lankytis bažnyčiose. Viena komjaunuolė lankė sutvirtinimo sakramentui paruošiamąsias pamokas. Ji už tai buvo smarkiai kritikuojama komjaunimo laikraštyje. Visi yra įsitikinę, kad pamaldose lankosi slaptosios policijos agentai ir seka, kas lankosi pamaldose ir ką kalba pastorius. Asmenys, kurie dažniau lankosi pamaldose, esti su pasmerkimu minimi viešose susirinkimuose ir tai yra viena iš priežasčių, kuri sulaukia žmones nuo pamaldų lankymo. Kadangi daugelis žmonių dirba ir sekmadieniais, tai pamaldos laikomos vėlai vakare.

Mažai berengiami kalėdinių eglučių. Kaimiečiai, kurie atneša į turgų eglučių prieš Kalėdas, esti išvejami iš turgaus. Kelios savaitės prieš Kalėdas dingsta iš krautinių žvakutės. Bet šių atsiranda prieš Naujus Metus, jau po Kalėdų. Vedama propaganda, kad eglutės būtų rengiamos ne Kalėdoms, o Naujiems Metams.

Joninės pernai dar buvo atšimtoms daugeliu iškilmių, bet šįmet jau iš anksto buvo girdima kalbų, iš kurių susidarė įspūdis, kad šios iškilnės bus uždraustos.

MOKYKLOS IR JAUNIMO ORGANIZACIJOS

Vaiškai nuo šešerių metų amžiaus turi pradėti lankyti mokyklą. Pradžios mokyklos yra septynių skyrių. Vidurinės — keturių. Dėstoma latviškai. Rusų kalba pradeda mokytį trečiajame skyriuje (pradžios mokykloj). Trečiame ir ketvirtame skyriuje rusų kalbos pamokose paaiškinimai duodami latviškai,

o nuo penkto skyriaus tos pamokos vyksta jau tik rusų kalba. Vadovėliai latvių kalba, bet jie pilni karinių terminų ir pavelsėlių. Nuo pat mažens vaikai yra verčiami būti pionierių organizacijos nariais. Amžius nenustatytas. Sakoma, jog „geru pionieriu vaikas gali būti nuo to laiko, kada jis išmoka skirti kas yra Stalinas ir kas yra Leninas“. Dauguma vaikų yra pionieriai. Mokyklose sakoma, kad pionierius yra visada geresnis už kitus vaikus.

Nuo 16 metų amžiaus pionieriai pereina į komjaunuolius. Oficialiai nėra prievartos būti komjaunuoliu, bet propaganda yra tokios rūšies, kad praktiškai dažnai jaunuolis pasijunta, kad jam nėra kitos išeities. Komjaunuoliai gauna įvairių uždavinų, dažniausiai išnešioti po namus įvairius propagandinius lapelius. Jaunuoliai vengia tų pareigų. Viena iš priemonių išsisukti yra... girtuokliavimas. Komjaunuolis turi būti pavyzdys, o toks, kuris girtuokliuoja — netinka pareigoms... Sulaukęs 26 metų amžiaus komjaunuolis tampa kandidatu į partiją. Tačiau tik atitinkamai pasireiškęs jis gali tapti partijos nariu.

NAMAI

Pradžioje visi namai buvo nacionalizuoti, neatsižvelgiant jų dydžio. 1949 metais valdžia priėmė išvados, kad mažieji namai jai neįsiskaito laikyti ir pradėjo juos parduoti privatiems asmenims, bet tik tokiems, kurie anksčiau nėra turėję nuosavų namų.

Apskritai vienam asmeniui skirta teisė nuomot 9 kvadratiniai metrai grindų ploto. Pavyzdžiui, jei kambarys yra 4x9 metrų ploto, tai jame turi būti apgyvendinti 4 asmenys. Bet ir ne daugiau! Vienoje keturių asmenų šeimoje ištėkėjo duklė, bet valdžia neleido tame kambariulyje apsigyventi jos vyrui, kadangi kambarys neturėjo 45

kvadratinų metrų ploto...

Paprastu būdu gauti išsinuomot kambarį ar butą Liepojoj neįmanoma. Reikia paduoti pareiškimą butų įstaigai: su šeimos narių sąrašu, paskutiniu nuolat vyksta. Visur pilna sugumiečių agentų ir latviai su tuo jau apsisprato. Saugosi, kad neišsitarų, ką jie ištiesę galvoja. Milicijoje yra apie pusė rusų, kiti latviai, kurie tingi kito darbo dirbti. MVD ir MGB valdininkai beveik vieni rusai. Kalėjimas Liepojoj tebėra senatis — Darzu gatvėje. Kaliniai maisto gauna 550 juodos duonos, 9 gramus cukraus, pietums vandeningos kopūstų sriubos, vakare truputį kruopų košės. Šiek tiek latvių, deportuotų 1941 metais, yra grįžę. Tai daugiausia tie, kurie karo metu suvanoriškai pasijūlė stoti į Raudonąją armiją. Latviai legionieriai, buvę vokiečių kariuomenėje ir patekę į rusų nelaisvę, buvo paleisti 1946 metais. Manoma, kad apie 70-80% jų yra grįžę namo.

Partizanų judėjimo šiuo metu Latvijoje nebėra. Ir nėra jokios organizuotos rezistencijos. Liepojoj 1949 metais buvo suimti techniku studentai, susiorganizavę į pagrindinę „Latvijos Vani“ organizaciją. Jie buvo išleisti keletą atsišaukimų. Tik nedidelei jų daliai pašėkė dingti. Be jokios paramos iš Vakarų valstybių, latviai šiandien jaučiasi apleisti ir neturi jokio palinkimo kurti nelegalias organizacijas, kurios neturi jokių perspektyvų artimoje ateityje. Be to, sąlygos tokiame veikime yra persunkios, bet kokia nelegali organizacija gali būti labai greit sužlugdyta.

Tačiau gyventojų nuotaika yra aiškiai antikomunistinė. Ypač kaimuose ir miesto darbininkų tarpe, kur gyvena blogiausiose ekonominėse sąlygose. Intelektualai atrodo geriau įsitaisę (kurie nesuimti ar neišstėmę) ir daro įspūdį, kad yra prisitaikę prie esamų sąlygų. Drąsiausios yra senos moterys. Jos net eilėse stovėdamos atvirai kritikuoja dabartinę padėtį ir giria „Ulmanio laikus“. Net ir agentai ne-

reaguoja į „senų bėbų plepalus“. Iš tokių „plepalų“ ir pabėgusieji žvejai patyrė, kad yra toks „Amerikos Balsas“, kuris ir latviškai kalba. Iš pradžių netikėjė, bet pajieškoję ir suradę. Pasakui taip dažnai klausydavę, taip pripratę, kad net ir dabar, švedijoje, jieško progos visų pirma tos programos paklausyti.

GYVENTOJŲ NUOTAIKOS

Blogiausia padėtis yra tu, kurie grįžo iš Vakarų. Jeigu jie ir neišstėmė, tai jie ne tik negali gauti darbo, bet ir visi gyventojai jų vengia, arba kaip valdžios įtariamų, arba kaip galimų agentų.

Nuo 1949 metų nebebuvo masinių išvežimų, bet suėmimai nuolat vyksta. Visur pilna sugumiečių agentų ir latviai su tuo jau apsisprato. Saugosi, kad neišsitarų, ką jie ištiesę galvoja. Milicijoje yra apie pusė rusų, kiti latviai, kurie tingi kito darbo dirbti. MVD ir MGB valdininkai beveik vieni rusai. Kalėjimas Liepojoj tebėra senatis — Darzu gatvėje. Kaliniai maisto gauna 550 juodos duonos, 9 gramus cukraus, pietums vandeningos kopūstų sriubos, vakare truputį kruopų košės. Šiek tiek latvių, deportuotų 1941 metais, yra grįžę. Tai daugiausia tie, kurie karo metu suvanoriškai pasijūlė stoti į Raudonąją armiją. Latviai legionieriai, buvę vokiečių kariuomenėje ir patekę į rusų nelaisvę, buvo paleisti 1946 metais. Manoma, kad apie 70-80% jų yra grįžę namo.

Partizanų judėjimo šiuo metu Latvijoje nebėra. Ir nėra jokios organizuotos rezistencijos. Liepojoj 1949 metais buvo suimti techniku studentai, susiorganizavę į pagrindinę „Latvijos Vani“ organizaciją. Jie buvo išleisti keletą atsišaukimų. Tik nedidelei jų daliai pašėkė dingti. Be jokios paramos iš Vakarų valstybių, latviai šiandien jaučiasi apleisti ir neturi jokio palinkimo kurti nelegalias organizacijas, kurios neturi jokių perspektyvų artimoje ateityje. Be to, sąlygos tokiame veikime yra persunkios, bet kokia nelegali organizacija gali būti labai greit sužlugdyta.

Tačiau gyventojų nuotaika yra aiškiai antikomunistinė. Ypač kaimuose ir miesto darbininkų tarpe, kur gyvena blogiausiose ekonominėse sąlygose. Intelektualai atrodo geriau įsitaisę (kurie nesuimti ar neišstėmę) ir daro įspūdį, kad yra prisitaikę prie esamų sąlygų. Drąsiausios yra senos moterys. Jos net eilėse stovėdamos atvirai kritikuoja dabartinę padėtį ir giria „Ulmanio laikus“. Net ir agentai ne-

reaguoja į „senų bėbų plepalus“. Iš tokių „plepalų“ ir pabėgusieji žvejai patyrė, kad yra toks „Amerikos Balsas“, kuris ir latviškai kalba. Iš pradžių netikėjė, bet pajieškoję ir suradę. Pasakui taip dažnai klausydavę, taip pripratę, kad net ir dabar, švedijoje, jieško progos visų pirma tos programos paklausyti.

Klausimas, ar ne pavojinga klausyti, vienas atsakė: — Viršum manęs gyvenęs komunistas irgi klausydavo! Jie nėra girdėję, kad kas būtų buvęs nubaustas už klausymą. Radijo aparatų esą galima pirkti, ir tokių, kuriais galima girdėti „Amerikos Balsą“. Bet klausoma to balso tik dėl šokių tokios paguodos, dėl malonumo, kad kalba prieš komunistus. Tas balsas nesuteikia klausytojams jokios aiškos vilties. Atsimenama, kad Vakarų valstybės jau 12 metų kaip apleido Latviją ir latviai nemato, kad Amerika ar Anglija rodytų kokį nors pasiryžimą rimtai pagelbėti, tuo tarpu, kai latviams yra visiškai aišku, jog rusai tik jėga gali būti iš Latvijos išvaryti. Del to nuotaika yra — beviltiška rezignacija...

Apie latvių išeivių veiklą žinių mažai. Yra kalbama, kad Londone tebėra pasiuntinys Zarinis, kad kažkur yra dar kažkokia „kita latviška valdžia“. Del trečiojo karo pavojaus taip pat neišiki nuomonė: prisimenami karų baisumai, o nežinia, ką naujas karas gali duoti...

Iš „Amerikos Bals“ daugiausiai mėgstama polemika su komunistiniais latvių veikėjais. Tai duoda tam tikro pasitenkinimo, ypač spėjant, kad ir tie, kurie paliejami, taip pat tą išgirsta ar sužino. Tokios žinios, kaip kad „Anglijos karalienės sūnaus gimimas“ ten visai neįdomios...

Seniausias ir gražiausias liiustuotas lietuviškos minties žurnalas.

MARGUTIS

Isteigė kompozitorius
A. VANAGAITIS
Kaina metams \$3.00
Susipažinti siunčiamas
dovanai.
6755 So. Western Ave.
Chicago 36, Ill.

IVAIRENYBĖS

Saulės „kultas“ amerikiečiams žinoti, kad vien į Tampa (Floridą) miestą kasmet atvežama virš 10.000 Japonijos vandenysė sugautų milžiniškų (300-500 svarų kiekvienas) jūros vėžių, kur jie ir pavirsta „steikais“ ar sriubomis.

Amerikos vaikai vidutiniai išsėdi 19 valandų į savaitę prie televizijos aparatų.

Vieno JAV kareivio išlaikymas kainuoja tarp 4 ir 5 tūkstančių dolerių per metus. Paskutiniojo karo metu kiekvienam kariui buvo išleidiama 13.000 dolerių per metus.

Dauguma Fairbanks (Alaska) gyventojų savo rūbus valo ne vietinėse valyklose, o siunčia lėktuvais į Seattle (Washingtonas), ten ir atgal 3400 oro mylių. Taip esą ir pigiau, ir greičiau.

Didžiausioje pasaulio pašto įstaigoje, New Yorke, į dieną vidutiniškai sutvarkoma 26 milijonai įvairių pašto siuntų.

Kinų kalba spaudžiamų laikraščių New Yorke yra daugiau, negu bet kurios kitos svetimos grupės.

Amerikos gyventojų surašymas vyksta kas 10 metų. Pirmą kartą tai įvyko 1790 metų rugpjūčio mėn. 1 dieną. Tada Amerikoje gyveno 1.615.492 vyrai, 1.475.656 moterys ir 697.697 vergai.

New Yorko miestą lanką svečiai palieka čia daugiau pinigų, negu bet kurios kitos vietos lankytojai. Pernai jie čia palikę nepilnus du milijardus dolerių.

Jei jūs kada perkate vėžio „steiką“ ar konservuotas vėžio sriubos, tai jums įdomu bus su-

Winstonas Churchillis ragina savo tautiečius susiveržti diržus. Galimas dalykas, kad ir jis pats tai daro. Bet jis surūko 15 cigarečių kasdien. Tų cigarečių, kurių kiekvienas kainuoja vieną dolerį.

Kalbant apie rūkymą — daugiausia surūko amerikiečiai. Visas čia surūkymas cigaretės padalinus iš gyventojų skaičiaus, išeina 2700 per metus. Anglijos vidurkis yra 2000, Šveicarijos — 1300, Austrijos — 900, Italijos ir Vokietijos — 600. Vidutiniai uždirbęs darbininkas vienam pakeliui (20) cigarečių užsidirbti turi dirbti: Amerikoje — 8 minutes, Šveicarijoje — 22, Anglijoje — 30, Austrijoje ir Italijoje — 45 minutes, Vokietijoje — 1 val. 40 min.

23 (iš 33) JAV prezidentai yra buvę advokatai. H. Trumanas yra trylikasis Amerikos prezidentas — masonas.

Gen. Eisenhoweriui (kai jis dar buvo armijoje) nepatiko gandas, kad jo dantų gydytojas pardavęs kaip suvenyrus, kelis generolo dantis. Eisenhoweris pavėdęs keliems kariams tuos dantis surasti ir nupirkti. Dar tos pačios dienos vakarą pasiųstieji atnešė jam 180 dantų.

DIRVĄ UŽSISAKYTI galima ir šiandien, nėra reikalo laukti nei metų, nei mėnesio pabaigos!

Kam Nepriklausoma Lietuva yra tikslas, visi skaito

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

NEPRIKLAUSOMĄ LIETUVĄ leidžia Kanados Lietuvių Centro Taryba, apjungianti įvairių politinių pažiūrų bei partijų ir visokių religinių bei nereliginių įsitikinimų lietuvių bendrą tikslą: Lietuvių tautos progresas ir Lietuvos Nepriklausomybė.

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA sprendžia neišspręstus Lietuvos ateities klausimus bei aktualias problemas, daugiausia rašo apie gyvenimo ir iškirtimo sąlygas Kanadoje ir kituose kraštuose.

N. L.-VOS kaina: Kanadoje \$5,00, visoje Amerikoje \$5,00 ir kitur \$6,00.

Adresas: NEPRIKLAUSOMA LIETUVA, 7722 George St., Ville Lasalle, Montreal, P. Q., Canada. Naujai atvykę „N. L.“ gauna bargan ligi uždirba.

— O kad drauge pasimaudytume? — Paneliuk!

Ji nieko nematė. Baiminosi esama kurio sūkaujancio pažįstamo. Nieko nematydama, ji nieko neatsakė.

Iš užu krūmų išlindo jaunas ponaitis. Kipso pavidale — jai atrodė šia valandą. Jis gana nemodulingu balsu juokėsi iš jos.

Tai buvo akiplėša „Jegorka“. Taip ji visi vadino. Kas jo nepažino? Visi ji pažino ir dar daugiau jo pasisaugodavo. Jegorka stovėjo gana toli upės krante, o ji buvo vandenyje.

Jegorka buvo gana iškrūpęs iš kelio rusų jaunuolis. Kodėl rusas ir ko jis čia iš viso gyvena, sau niekas galvos dėl to nelaužė. Visi buvo apsispratus jo. Jis turbūt buvo reikalingas kaip tam tikras spalvinis taškas aplinkumoj. Jis pats jautėsi kaip ir už kurias nuodėmes atsiųstas čia, į šį pasaulio pakampį.

Jegorijus tačiau buvo labai puišios kilmės. Jo tėvas buvo gubernatorium Kaukaze. Tačiau tas gubernatoriaus vienatis ir mylimas vaikas buvo susirgęs venų užsikimšimu kojose. Maderos vonios nieko negelbėjo. Nieko geresnio neišgalvodami, tė-

vai bus atsiuntę jį čia, pas labai turtinę, žemės plotus Padubysyje valdancią, tetulę. Ji dievino vaiką. Geroji tetulė.

Ramus klimatas ir gyvenimo ritmas turėjo sustiprinti pasvirusį sūnų su jo venomis. Jis čia nieko nedirbo. Iš mažens darbas jo buvo laikomas kaip tam tikros rūšies yda. Buvo išauklėtas gerai. Būdamas pačioje gyvenimo įkaitoje ir turėdamas to dyko laiko begales, jis nežinojo kaip iš proto eiti.

Padoresni žmonės su juo nesisveikino.

Tuo tarpu upė plaukė, nieks jos plaukimo negalėjo sudrumsti.

Kaip ir Anelės plaukimo. Anelė, pamačiusi, kad krante darosi kažkas labai nedoro, sušuko labai staigiai, net įkiriui balsu:

— Rūbus!

Sodžiujė bebūdamas Jegorka liko kiek apsilėidęs, dar daugiau ištverkęs. Ar tokiu bent norėjo būti. Jokių veržlių niekur nesurasdamas ir niekeno nesudraudžiamas. Tai ne mieste būti! Nors tokiu nevalyviu gal iš tikrųjų ir nebuvo. Tik daugiau gal — išviršiniai.

Ir dar daugiau dirbtinai. Sodžius čia! Suglamžęs jos rūbus vienoje saujoje, švytavo jais ore.

Jo rankoje buvo šviesaus batisto, su mėlynomis gėlėmis, suklelė, jos kojinės, batukai ir viskas, kas jaunai moteriškai reikalinga.

— Rūbus! — Ji galėjo irgi būti staigi.

— Taigi pasiimkite.

Atsilepė iš tolo nuo kranto, nė neatsigręžęs, tas jaunas su imančiais kiek pūti dantimis ir visai neprižiūriamais kaime.

Kaip kokį gerą darbą nudirbęs,ėjo ramiai lygių pievų statumėliu ir tolinos nuo jos, stengdamasis visai jos nematyti ir net kažką sau po nosim pašvilpauti.

Ji degė pykčiu. Ji turėjo plaukti į priešiną upės krantą, ten, kur žydų kapinės. Ką ji veikė be rūbų paploščiam pievų krante. Pagaliau jos kaltė, kam ji maudėsi šventadienį.

Ji viena. Jaunikis jau buvo toli.

Ji nutirpė. Dangus apsiniaukė. Vasara dingo. Jai pasidarė skaudu širdyje.

Atlyžusi išsigandimo ir skausmo, Anelė, suknijusi ant kelių, uždėjo savo veidą rankomis ir pralirė. Iš jos teliko tik mėsos guzulas. Iki artimiausios jų kaimynų trobelės buvo toli. Kas

braido nuoga, gėlių prisėtoje pievoje, sekmadieniais? Tikriausia tokiu laiku nė žmonių troboje nėra.

Ji ėmė orientuotis. Atbudusi kiek, ji ėmė bėgti visu statumėliu į žydų kapines. Tos kapinės — tamsios, nejuokios, retai žmonių prilankomos. Atsiradavo tik tą dieną žmonių ten, kaip grybų priaugdavo tamsiuose krūmuose, kai reikėjo kurį izraelitą laidoti. Šiaip jose niekuomet nebuvo žmonių.

Tik viena ožka nuolat čia ganėsi. Tokia gana mistiška. Tarytum užgimusi su virve ant kaklo. Kas ją pririšdavo — nežinia. Nuolat čia vienišavo. Tik, žmonių išsiilgusi, šią valandą tokio triukšmo pridare.

Kapinėse, kaip kokiame angliškame parke, augo grupėmis įvairiaspalviai kerai ir medeliukai. Tarytum gamta jų čia prisodino kapinėms užmaskuoti.

Net šiūsu čia, kad ir dienos metu.

Anelė nėrė į kapinių vienatinį pastatą atlapomis durimis. Tokį pat vienįšą ir perdėm melancholingo pavidalo.

Katafalkai, virvės... Ir kažkokie audiniai ir drobės. Turbūt žydai, į paskutinę kelionę besiruošiant keliauti, padėti po karstu, karstą lengviau nuslaidinti į duobę. Ar: kad kuriam karsto

nešėjui kartais per daug peties nenuveržtų.

Virvės dar buvo šviesios, nenubružuotomis pašukomis, matyti, neseniai nuvytos.

Iš šių dviejų dalykų Anelė Maklioraitė pasirinko sau ne virves, bet maišą. Ir tam tikru moteriškumu, kuris nedingsta jokiomis valandomis, ji pritaikė sau ir apsijuosė. Aprengta moteris. Tik kojos retkarčiais sublyksnoja. Ji dabar basa. Bet jai dabar visvien.

— Radybų už rūbus?

Jaunikis buvo uždušęs. Matyti bėgo aplinkiniai keliais suspėti pas ją, per permestus per upę laiptus.

Dabar tik ji susikaupė visai šaltai galvoti.

Prasidėjo kova.

Kova tarp miesto išgverčio ir sveikos sodžiaus merginos. Buvo rungtinasi be žodžių. Kartais galėjo atrodyti kurio paikiu žaismu. Vis dėlto ji buvo veik visai nuoga. Jis norėjo ją nugaleiti ir paglemžti ant žemės. Kova buvo ilga ir koki.

(Bus daugiau)

Apie dievus nebuvelius

Dėl polemikos su kalbininku Pr. Skardžium

DD. JONAS BALYS

Pasiginčyti spaudoje moksliniais klausimais yra nebologas dalykas, tik nežinau, ar skaitytojams taip jau labai įdomu. Savaitraštis ar dienraštis tam reikalui nelabai tinkama vieta, tačiau dabar, kai kultūrinis žurnalas beveik neturime, tenka džiaugtis savaitraščių duodama prieglauda. Tik tada jau reikia stengtis kiek galima aiškiau ir paprasčiau dėstyti painius dalykus. Tai nėra publicistika, bet populiarizacija.

Pirmiausia noriu suminėti tuos atvejus, kur mudu su Skardžium sutariame. Visiškai sutinku, kad "visos lietištinės turimosios žinios apie prieškrikščionybę dievą yra didžiai trūkštos, iš jų tuo tarpu dar negalima susidaryti to dievo pilnesnio vaizdo...". Mane tik stebina kiek toliau Skardžiaus daromas tvirtinimas, kad to dangaus dievo "priklaušė visos kitos dievybės". Nėra jokių davinų tokiame tvirtinime paremti. "Dievaičio" titulas duodamas tik Perkūnui ir Mėnuliui, bet niekados Saulei ar ugniai ir kitoms gamtinėms jėgoms, kaip vanduo ar medžiai. Čia Skardžius klysta, šaukdamas tautosaką pagalbon. Ugnis vadinama tik "šventa". Tik vienas nepatikimas Lasickis rašė "Gabe deivate", o Uraetorius "miels dieve Gabjaugia". Tas pats autorius žemynėlė vadino "dievele".

Man malonu pastebėti, kad ir P. Skardžiaus pagaliau pripažino, jog priesaga -ait- "šalia aiskios priklausomybės reikšmės... yra dabar jau vartojama diminutyvu...". Pirmame savo straipsnyje apie tokį galimumą jis niekuo neužsiminė, kalbėdamas tik apie "priklausomybę reikšmę". Mano pacituoti tautosakos pavyzdžiai, kaip matyti, jį tikino.

Aš negiginėjau, kad ta priesaga negali reikšti ir giminytės, tačiau nebūtinai ir nevisados, užtat labai aiškiai rašiau: "Žmonės priesaga -ait- vartojta ne tik išreikšdami priklausomybės arba giminytės ryšį, bet dar ir mažiūniam ar maloniniam daiktavardžiui padaryti...". Tad ir dievaitis gali reikšti nebūtinai "dievo sūnų" (stambeldišką), bet dar "mažą, jauną, mielą ar brangų dievą". P. Skardžius, kaip galima buvo iš anksto numatyti (kalbininkai visados taip daro) dabar teisingai pagal jų męgstamą "aiškesnį -vėliau- dėsnį: "Is pradžia, -rašo Skardžius antrame straipsnyje, -šios rūšies priesagos yra buvusios priklausomybės, ir tik vėliau iš jų yra išsivysčiusios mažiūnės". Gali būti ir taip, čia jau nesiginčysiu, tik pastebėsiu, kad tati reikėjo iš anksto numatyti ir pasakyti dar pirmame straipsnyje. Kalbininkai teoretikai, arba vadinami kabininkais, labai mėgsta pasigavę vieną kitą kalbos duomenį greitai sukurti dėsni ir pastumti labai pyksta, kai pasirodo, jog tas jų dėsni negalioja. Geriausias vaistas nuo šios ligos yra gyvosios kalbos pažinimas iš paties pirmojo šaltinio, iš žmonių šnekos, iš gyvos tautosakos, o ne iš knygos.

Antras man malonus dalykas yra tas, kai ir Skardžiaus pripažino, jog žodis alka(s) nėra kieno nors senesnio išgalvotas, bet senas žodis ir galėjo būti vartojamas vietoje "aukos" arba "apieros". Alkakalnių, alkagirių, alkapių yra labai gausu Lietuvoje ir to vietos neabejojamai turi ryšio su senovės lietuvių religine praktika. Latvis archeologas Ed. Sturms savo knygelėje "Die Alkstaetien in Litauen" (Hamburg, 1946, 36 psl.) yra sužymėjęs 224 vietas, turinčias tokios ar panašios prasmės vardus ir šitos vietos sietinos su senovės lietuvių kultu.

Trečias man įdomus aiškinimas yra tas, kad žodis "dangus" esąs kilęs iš žodžio "dangtis". Tati labai gerai sutinka su etnologų aiškinimais apie nomadus ir jų reikiama pagarbą viską apdengiančiam dangui.

Dėl to dangaus dievo reikalas yra toks, kad jis daugeliui tautų yra žinomas, bet tik nedaugelio talaikomas v y r i a u s i u dievu. Dangaus dievas, kaip minėjau aname savo straipsnyje, labai populiarus fino-ugrų tautose, tačiau estų tautosakos žinovas Oskaras Loooris savo naujausiam veikalui "Grundzuege des estnischen Volksglaubens" (Uppsala, 1952, II 41t.) rašo, kad dangaus dievas ten nebūvęs laikomas vyriausiu dievu, nes tokio dievo idėja visam fino-ugrų kultūros ratui buvusi visiškai svetima; tokio vyriausio dievo funkcijos ten esančios labai neišsivysčiusios. Autorius čia yra linkęs matyti indoeuropietiško tautų įtaką fino-ugrams. Tačiau ir patys indoeuropiečiai šiuo atžvilgiu nėra labai tvirti. Nesileidžiant į ilgas kalbas, trumpai galima pasakyti, kad dangaus dievas vyriausio dievo rolytę yra labiausiai būdingas s e m i t ū tautose: senųjų žydų Jehovah ir arabų Allah yra būdingiausi atstovai. Tati labai gerai sutampa su etnologiniu aiškinimu: dauguma arabų dar visai neseniai tebebuvo klajokliai, nemažą tokių yra ir dabar, o iš Senojo Testamento žinome, kad senovės žydai buvo irgi klajokliai piemenys. Kaip tik šitai kultūros ratui dangaus dievo gerbimas ir jo laikymas vyriausiu yra būdingiausias.

Beje, latvių debess tevs, tolygus mūsų "dangiskam tėvui", nėra senas žodis, bet naujas darinys, atsiradęs krikščionystės įtakoj. Latvių dainose jo nerandame, ten minimas tik Dievis, Dievs ir dimin. Dievinā. Labai aiškiai pasakytas Miulenbacho ir Endzelyno latvių kalbos žodyne (I 449t.): debess vienas-kaitoj reiskia matomąjį dangų, o daugiskaitoj jis vartojamas krikščioniško dangaus ("der christliche Himmel") prasme. Ten duota ir pavyzdžių, visi jie palmti iš religinių tekstų (lietuviui jie ir be vertimo suprantami, tik mes neturime latviškų rašmenų): "mūsų tevs debessys, augstais dievs, debesus (arba debess) tevs." Tad atrodo, jog šitas latvių "debess tevs" yra ne kas kitas, kaip vokiško "der himmlische Vater" vertimas ir atėjo iš religinių raštų. Vėliau kai kurie latvių patriotai sumatė tą krikščionišką terminą paversti stambeldiškū. Tačiau ten, kur paleidžiami į valią tautiniai ar pasaulieji nusiuteikimai, paprastai nebėra istorinės tiesos įsiskojimo, viskas lengvai nukrypsta į propagandos vėžes.

Grįžtant prie polemikos su Skardžium matome, kad trimis ar keturis klausimais mūsų nuomonės maždaug sutampa. (Dėl tos Hopkins disertacijos tai kam rūpi tegul susiranda pačią knygą, viską pasiskaito ir pats sprendžia, katras geriau jį suprato. Kai kolega Skardžius sugrąžina mano jam paskolintą tos knygos egz., tai dar ir pats pasiskaitysiu. Bet tai antraeiliš dalykas). Tačiau vienu klausimu tai pasilieka prie visiško kalb skirtingų nuomonių, būtent, dėl to gramozdiško dievo vardo Ockopirmus (ar vadinik jį kaip tik nori kitaip). Šio dievo "tėvas" yra Maletius ir jo "Sudauerbuechlein". Yra žinomi keili tos knygelės leidimai ir už juos senesni rankraščių nuorašai, ir to dievo vardas įvairiuose eg-

tojų ir raidžių rinkėjų privirta koše. Kuri kopija yra seniausia - negalima tikrai nustatyti. Rankraščio originalas neišliko, seniausias leidimas yra 1547 metų. Tai kasgi dabar gali žinoti, kuri žodžio forma yra teisinga, artimiausia originalui? Tuose pačiuose raštuose išskiriami ir kitų dievų vardai, pvz., rašoma Parknus, Percunus, Percunus, Parcknus. Visi kopijuotojai darė klaidas nežinomuose jiems žodžiuose. Begigu, kai mes žinome iš kitų šaltinių tikrą Perkūno vardą. Yra ten Maletiaus palikime ir daugiau nepatikimų dievų vardų. Ypač blogai su tuo Ocko-, nes siūlo galas ir baigiasi su Maletium. Daug kas iš jo nusirašinėjo: pirmiausia garsioji 1530 m. Constitutiones Synodales, o jau iš jos daugelis kitų. Taip Misenta 1626 m. rašė Occopurnus, bet ir jo šaltinis buvo ta pati Constitutiones, kurios originalas neišliko, o viena nuoraše tas dievo vardas rašomas Occopirmus, kitame -nus. Tad nėra daug savarankiškų šaltinių, kaip Skardžius bando sugesti, užtat, bet vis to paties Maletiaus kartojimas. Lotyniška tas Ocko- verčiamas į Saturnus (-romėnų žemdirbiystės dievas), o Parcunus į Jupiter (-dangaus reiškinių dievas, vėm i t ū tautose: senųjų žydų Jehovah ir arabų Allah yra būdingiausi atstovai. Tati labai gerai sutampa su etnologiniu aiškinimu: dauguma arabų dar visai neseniai tebebuvo klajokliai, nemažą tokių yra ir dabar, o iš Senojo Testamento žinome, kad senovės žydai buvo irgi klajokliai piemenys. Kaip tik šitai kultūros ratui dangaus dievo gerbimas ir jo laikymas vyriausiu yra būdingiausias.

Kas nori, gali tikėti Būgos ar Endzelyno aiškinimui, kad pirmoji žodžio dalis esanti padaryta iš senprūsų ucka- (-visų). Aš tuo netikiu, nes tas dievo vardas šitokiu skiemeniu niekur neprasideda. Perdaug jau visokių skurtumų: "ocko" ir "ucka". Aš tą Okko laikau "dievu nebuveliu", taip pat kaip ir Lasickio dievą Auxtheias Visagistis, apie kurį jau 1896 metais H. Useneris lygiai taip pat rašė, kaip aš 1952, būtent, kad tas vardas yra ne kas kita, kaip krikščioniško išsireiškimą (Augschias Visagalis) vertimas (žiūr. jo "Goetternamen", p. 87). Šitą knygą seniai žinau, bet tą vietą tik dabar pastebėjau, kai jau buvo anas mano straipsnis atspausdintas. Net ir tą Lasickio dievą Skardžius nori ginti. Atsilikimas mažiausia 50 metų. Ir tas Ocko-Useneriui atrodė perdėm mįslingas ("ganz räthselhaft", t. p. 96).

Visokių "dievų nebuvelių" pilni visi senovės raštai ir viena kartą reikia nuo jų apsisvalyti. Kokia prasmė nešiotis pilnas kišenes netikrų pinigų ir girtis, jog esi labai turtingas? Apvalę savo mitologiją estai ir kiti mūsų kaimynai, laikas ir mums apsisvalyti.

Žinoma, mano aiškinimas "auka pirmą duokim" yra tik paprastas spėjimas, dėl jo galvos nededu, irėnuokart esu labai aiškiai tati pabrėžęs, pridėdamas žodžius "gal būt", "ar panašiai". Mat, derliaus šventės metu, apie kurią ten rašoma (vadinasi, tas Okko-, kaip ir Saturnus, geriausiai atveju galėjo būti koks žemdirbiystės dievūktis, panašus į senprūsų Kurko, tik jau ne visų vyriausias) paprastai aukojama pirmasis sukurkistas pėdas, pirmagimis avinėlis (religijai istorijoj tati vadinama "pirminė auka"), užtat toks galimumas man ir atėjo į galvą, bet ne dėl kalbinių motyvų. Gerai, jei žodžio auka tada nebuvo, tad pakeiskime jį alka, žempliorius vis skirtingai rašomas, būtent: Ockopirmus, Ockopurnus, Ockopurnus, Ockopernus, Ockopirmus, Ockopyrmus, Ostopirmus ir dar kitaip (žiūr. to paties Mannhardto "Goet-terlehre" p. 245t.). Tai kopijuotojai ucka-, vistiek bus tokie pat šiaudai. Kalbininkai kartais iš didelio rašto taip išėina iš krašto, kad nebemoka skirti kamieno ir priesagos nuo galūnės, prirašo

visokių nesamonių, tad turėtų vengti kalbėti tokiu jau augštu tonu, būdingu tik neklaidingiesiems dogmatikams.

Štai pavyzdys, kaip atsiranda visokie "dievai nebuveliai". P. Skardžius "Dirvos" 29 nr-y parašė, kad estai dangaus tėvą vadiną taevataatisa. (Kitame nr-y buvo atitaisytos korektūros klaidos, bet dėl šio žodžio - nieko). Man toks estų dievo vardas buvo nežinomas, tad dėl viso ko pasiteiravau net dviejų estų kalbininkų čia pat Indianoj (Dr. O. Raun ir Dr. F. Oinas). Juodu man sutartinai paaiškino: šitokio žodžio estų kalboje iš viso nėra ir negali būti. Matyt tas žmogus, nemokėdamas estiška, klaidingai nusirašė ar kažką supainiojo. Dabar estai vartoja tokius žodžius: maldose taeva-isa (-dangaus tėvas), pasaulietiškuose reikaluose taeva-taat (-dangaus senas vyras). Tačiau šitie žodžiai greičiausiai nesą liaudies, bet nukalti vadinamų "estofilų", kurie panašūs į mūsų Daukantą ir ausrininkus. Estai dar sako vana-taat (-senas, senas vyras) žemiškam seneliui pavadinti, bet nesą davinų, kad jie taip vadintų ir "dangaus senelį". Ir dar vienas Skardžiaus klaidą estai pataisė: dagilį jie vadina ne tagijas, bet takjas.

Žinoma, tokie dalykai gali bet kam pasitaikyti, tačiau kam reikia kolegai Skardžiui svaidytis taip jau augštais žodžiais ir manyti, kad jis turi neklaidintę kauklę? Pabaigai ten jo išdrožtas visas pamokslas, girdi, Balyas prastas tautosakininkas, nes apie kalbą nieko neišmano ir pan. Galėčiau ir aš panašius pamokslėlius pridėti apie kalbininkus, kurie nuolatos remiasi ž m o n i ū k a l b a, bet patys jos iš pirmojo šaltinio nepažįsta, viską ima iš antrųjų rankų. Na, bet tiek to. Šiuokart noriu tik tiek pastebėti: mitologinių klausimų neišaiškinti remdamasis nei vienais kalbiniais, nei vienais tautosakiniais daviniais. Čia dar nuolatos reikia etnologų, kartais archeologų ir dažnai rašytų šaltinių (kronikų, senų raštų) tyrinetojų bendradarbiavimo. Kai bent trijų sričių išvados sutampa, tada dalykas yra tikras. Tokį istorinį, kalbinį ir tautosakinį duomenų sutapimą turime Perkūno atveju. Okko-reikalu yra tik vienas šaltinis - seni raštai (Maletius). Žodžių, visiškai netikrumas. Kalbininkams šiuo atveju netikiau. Jie dar ir šandien nesutaria, ar Perkūno vardą reikia kildinti iš liet. perti, ar iš lotynų quercus (-ąžuolas). Dėl manęs tai vistiek.

Tiesa, lyg. kalbų mokslo vaikystėje buvo tokių kalbininkų, kurie tarėsi viską galesį išaiškinti etimologiją pagalba. Suomis prof. E. N. Setala bandė ilguose straipsniuose kabinėmis priemonėmis išspręsti suomių mitologinius klausimus (apie sampo, ajatar ir kt.), tačiau tie jo kortų nameliai seniai sugriuvo. O jis buvo laikomas žymiu kalbininku ir ne taip jau seniai pasimirė (1935 m.). Mums toks Lasickis padovanojo keliasdešimt "dievų nebuvelių". Atsirado toks Grienbergeris, kuris pasikvietė talkon vysk. Baranauską, na, ir išaiškino beveik visus tuos "dievus" ir jų reikšmę pagal visokių sugretinimus ir kitokių kalbinių "hokus-pokus". (Ilgas jo straipsnis buvo atspausdintas žurnale "Archiv fuer slavische Philologie" apie 1905 m. Cituoju iš atminties, tad data gali būti tik apytikrė). Dabar neseniai Pennsylvanijos U-te vienas lietuvis parašė disertaciją apie tą patį Lasickį ir priėjo išvados, kad tik 3 ar 4 jo suminėti dievai yra tikrai buvę lietuvių gerbiami, o visi kiti - prasimanymai, nesuipratimai, žodžiu, mano vadinami "dievai nebuveliai". Tad ir kalbotyros mokslas daro pažangą. Užtat ir Skardžiui neverėtų taip užsispyrus ginti visokių "dievus nebuvelius".

NUOMONĖS

TOKIO GENEROLO LIETUVOS KARIUOMENĖJ NEBUVO

Atsitiktinai pateko į rankas Clevelando lenkų dienraščio "Wiadomosci Codzienne" birželio 16 d., numeris, kuriame radau straipsnėlį, pavadintą "Wieczorek u pani Heleny Nagrodzkiej".

Neliečiant pagyrimų už "tikrai karališką priėmimą" ir kitų būtų bei didelę dalim nebūtų dalykų, negalima nutylėti tvirtinimo, anot kurio vakaro šeiminių vyras esąs Lietuvos kariuomenės generolas.

Tokio generolo Lietuvos kariuomenė nebuvo. Buvę Lietuvos karininkai gal geriau žino kada ir dėl ko minimojo p. Nagrodzkie karjera kariuomenėje pasibaigė, bet, regis, neklystu, kad ji pasibaigė bene pirmajam Lietuvos Nepriklausomybės dešimtmety ir su laipsniu neaugstesniu kaip kapitono. Turiu įspūdį, kad net kairiurėmis Clevelande gyvenantiems buvusiems kurniečiams p. Nagrodzkie žinomas ne tiek kaip Lietuvos kariuomenės karininkas (ir tik jau ne generolas), kiek, pav., tūlo lošimo klubo buvęs biliety pardavinėtojas (tai žinoma, irgi neilgai trukusi karjera).

Gerai pavaišintas lenkų laikraščio korespondentas, suprantama, stengėsi kaip įmanydams "patepti" vakaro šeimninę ir jos viešniai bei svečius, bet istorija apie "generolą" ir jo galvoj negalėjo atsirasti be specialaus pasigyrimo.

Bet, kas perdaug, tai jau ir nesveika.

"Pani Helena Nagrodzka", gali sau pūsti savo lenkiškose kompanijose kokias nori miglas!

PATAISOS IR PAPILDYMAI STRAIPSNIUI APIE LIETUVIŲ IR LATVIŲ MITOLOGIJĄ

Pirmiausia reikia atitaisyti keletas spaudos klaidų. Suomiški "Šaulės dukters" ir "oro dukters" vardai yra paievaetar ir imater (ne -ter!). Spauštuvai neturint umlautinių balsių, jos pakeičiamos "ae" ir "ue". Praleistas svarbus žodis svarbiame sakinyje: "Kai senprūsiai, o vėliau lietuviai ir latviai, atsikyrę nuo bendro baltų kamieno, apsigyveno skirtingose srityse ir bendravo su kitokiais kaimynais, tai ir jų mitologinės sąvokos skirtingai vystėsi".

Tame straipsnyje išklėliau galimumą, jog latviai savo "motinas" galėjo susidaryti pagal Volgos finų (čeremius ir mordvigus, pavyzdžiui. Pasirodo, kad seniau ir estai turėjo vete-ema (-vandens motina) ir mere-ema (-jūros motina), pastarąją lival vadino mier-ima, tad latviams galėjo padaryti įtakos ir Baltijos finų "motinos" žymiai vėlesniais laikais.

Dr. J. Balyas

RASOMOSIOS MAŠINĖS

Garsiosios SMITH-CORONA 44-rių raktų portatyvės rašomosios mašinėlės PILNU LIETUVISKU raidynu arba VISAIS lietuviškais ženklais NEPAKEISTAM amerikoniškam raide, gaunamos išimokėtinai pas V. Bartkus, 712 E. 92 St., Cleveland 8, Ohio. Telef.: LI 1-6716. (52)

VILTIS

LAUKIA

JOSŲ TALKOS!

ISTOK!

VILTIES

DRAUGIJA

Patark kaimynui

prenumeruoti

DIRVA

NATIONAL LIMOUSINE SERVICE

Weddings Our Specialty

CAREFUL, COURTEOUS DRIVERS
FULL INSURANCE COVERAGE

2910 EAST 102nd STREET

SW 1-5130

AR JAU SKAITETE

BARABA

Šitas puikus švedo Paer Lagerkvist veikalas laimėjo 1951 m. Nobelio literatūros premiją. Jis išverstas į visas kultūringąsias kalbas, visi juo grožiasi, visi jį komentuoja. Susidomėkite, ir neapsivilsite.

Knyga turi 212 psl., kaina 2.25 dol.

Rašykite: TERRA, 946 W. 81 Place, Chicago 8, Ill.

TUOJ ĮSIGYKIT ŠIAS KNYGAS!

Anglų kalbos gramatika		
J. Kukanauza	2.00	
Altory šėšely		
Mykolaitis - Pūtinis	4.00	
Algimantas I		
V. Pietaris	1.50	
Algimantas II		
V. Pietaris	2.00	
Auko kirvis		
Juozas Švaistas	2.50	
Barabas		
Paer Lagerkvist	2.25	
Baltis		
J. J. Bačiūno leidinys	1.50	
Baltaragio malūnas		
K. Boruta	2.50	
Berų pasakos		
O. B. Audronė (eilėraščiai)	1.50	
Dulkės raudonam saulėleidy		
V. Ramonas	3.00	
Darius ir Girėnas		
Jurgėla	1.50	
Debesys plaukia pažemiu		
A. Baronas	2.50	
Didžiosios atgailos		
R. Spalis	3.50	
Doleris iš Pittsburgho		
Stepas Zobarskas	0.80	
Gintaro pasakos		
Teta Rūta	0.35	
Gintariniai vartai		
N. Mazalaitė	2.00	
Gimtojo žodžio baruose		
P. Jonikas	1.50	
Kazimieras Sapieha		
B. Sruoga	2.50	
Kuprelis		
Ignas Seinius	2.00	
Kolektyvinė prausykla		
Vytautas Kastytis	1.00	
Lietuvių kalbos vadovas		
Red. prof. Skardžius	4.50	
Lietuviškos pasakos		
J. Balyas	2.50	
Lietuvių poezijos antologija		
J. Alstis ir A. Vaičiūnaitis	6.00	
Lekučio atsiminimai (jaunimui)		
A. Giedrius	1.50	
Lietuvių archyvas		
Bolševizmo metai	3.00	
Mėnuo vadinamas medaus		
N. Mazalaitė	2.50	
Medinis arklys		
Eric Williams	2.00	
Motulė paviliojo		
Lazdynų Pelėda	0.60	
Meškiukas Rudnosiuokas		
Vytė Nemunėlis	2.00	
Namai ant smėlio		
J. Gliada	2.00	
Nemunas		
St. Kolupaila	2.50	
Nuo Imsrės iki Orinko		
A. Sabaliauskas	2.50	
Our Country Lithuania		
V. Augustinas	5.00	
Princas ir elgeta		
Mark Twain	1.20	
Pirmas rūpestis		
Jurgis Jankus	2.00	
Pragaro pošvaistės		
V. Alantas	3.50	
Partizanai už gelež. uždangos		
Damantais	2.50	
Pietų vėjelis		
Vytė Nemunėlis	1.60	
Paklydę paukščiai I		
Jurgis Jankus	2.20	
Paklydę paukščiai II		
Jurgis Jankus	2.60	
Ramybė man		
J. Kėkštas	0.80	
Raguos malūnininkas		
V. Tamulaitis	0.25	
San Michael knyga I		
Axel Munthe	2.50	
San Michael knyga II		
Axel Munthe	2.50	
Sventieji akmenys		
Faustas Kirša	2.00	
Sventoji Lietuva		
Jurgis Savickis	3.00	
Tėvų pasakos		
A. Valčiūnaitis	1.90	
Tolimieji kvadratai		
J. Grišmanauskas	2.00	
Tautosakos Lobynas		
J. Balyas	3.00	
Valkų knygelė		
M. Valčiūnaitis	1.80	
Vieneri metai ir viena savaitė		
B. Gaidžiūnas	1.50	
Valentina		
A. Valčiūnaitis	2.00	
Varpai skamba		
Stasius Būdas	2.50	
Žemė		
Red. K. Bradūnas	4.00	

Visos knygos siunčiamos paštu. Užsakant piginus siųskite:

DIRVA,
6820 Superior Ave.,
Cleveland 3, Ohio

Ar pažįsti šį kraštą

Gamtos grožis tarp Maine ir Floridos

Laikui slenkant šiame krašte daug kas pasikeis. Miestai galės įgyti kitokį pobūdį, civilizacija iš dalies pakeis ir daugelio vietų gamtovaizdį. Tačiau tautiniai Amerikos parkai, paminklai ir pan. vietos turės išlikti ir R. S. Yard'o žodžiais tariant šie pūkieji plotai, su savo laukinių primityviškumu, miškais, augmenija ir gyvūnija turės būti nepaliesiti perduoti kitoms žmonių kartoms, jų "džiaugsmui ir gerovei".

Jei bus atsispirta ne tik iš oficialiųjų įstaigų, bet ir iš pačių gyventojų pusės visiems pavojams, kurie pirmoje eilėje grėsia tautiniams parkams, tai reikia tikėtis, kad Amerika prieš likusį pasaulį galės pasididžiuoti dar ir naujais, ligi šiol nepažintais parkais ar paminklais.

Šiandien savo skaitytojams, trumpais bruožais, patieksime tu tautinių parkų vaizdą. Šį aprašymą užbaigsime kitą kartą ir dar vėliau klek vietos paskirsime ir tautiniams gamtos paminklams.

Aprašant parkus pirmiausia bus paminėti krašto rytinės srityse esantys parkai, po to parkai krašto vidury ar pačiuose vakaruose, kitoje Rocky kalnų pusėje.

Acadia tautinis parkas, mažiau pažįstamas, tačiau lengviausiai pasiekiamas ypač Naujosios Anglijos gyventojams. Jis yra savo klimatu ir gamtovaizdžiu Lietuvai artimoje. Maine valst., pačioje rytinių pakraščiu šiaurėje.

Parkas įsteigtas 1919 m. aktu ir jis yra Mount Desert saloje, ties Maine Atlanto pakraščiais. Į parką įeina 42 kv. mylios miškų, ežerų, kalnų ir uolėtų Atlanto pakraščiu. Augščiausia vieta parke yra Cadillac kalnas, turįs 1530 pėdų virš jūros paviršiaus, esant augščiausia vieta Atlanto pakraščiuose.

Visas parko grožis slėpi retai sutinkamame ežerų, kalnų ir vandenyno pakraščiu susiliejęme į vieną. Priešingai kitoms parkams, šis negalėtų būti laikomas primityviosios gamtos parku. Šiaip jame labai paplitę spygliuočiai (pušys) ir labai įvairi augmenija bei gyvūnija.

Saloje esančiuose miestukuose yra pakankamai viešbučių ir vad. kabinų, o pačiame parke, sutevus, ties laukais, gamtos mokslo specialistai aiškina apie parko geologiją, augmeniją ir kt. Organizuojamos išvykos pėsčiomis, laivais ir automobiliais. Parkas veikia ištisus metus, o viešbučiai tik vasarą.

Dabar pasukę per N. Anglijos valstybes į pietus, parkų ne užtiksimė ir perskrodę New York ir Pensilvanijos valstybes ir pasukę į pietų vakarus vakarų Virginia valst. dalį rasime Shenandoah taut. parką. Jo plotas 302 k. m. ir jis apima Blue Ridge kalnus. Šis parkas 1935 m. įst. nuo kitų skiriasi tuo, kad jis arčiausia gyventojų susitelkimo vieta — vos 80 m. nuo Washingtono ir per vieną dieną automobiliu pasiekiamas iš Philadelphia, Pittsburgho ar New Yorko.

Blue Ridge kalnai keleivio dėmesį kreipia savo gausiais miškais, turtinga augmenija, o kai kurios viršūnės siekia per 4000 pėdų. Nepaprastai įdomus per šį parką vedas kalnų kelias, vad. Skyline Drive. Juo vykdamas automobilistas pamato nesugadintas gamtos grožius pasižyminčias vietas, pervažiuoja tiltus su didingais vaizdais į rytus ir vakarus ir susiduria su laukinių gėlių pievų grožiu. Parko lankytojai turi daug galimybių ar-

čiau susipažinti su parko augmenija ar gyvūnais darydami išvykas pėsčiomis ar įdomiai arkliais jau minėtu kalnų keliu.

1935 m. pradėtas statyti Blue Ridge kelias eina per vakarų Virginiją ir vak. Šiaurės Caroliną ir jungia abu Great Smoky kalnų ir Shenandoah taut. parkus. Kai šis 470 mylių kelias bus gamtinai baigtas statyti, jis galės būti laikomas viena žymiausių turistinių įdomybių šiame krašte. Jis vedamas daugiausia 3000 pėdų aukštyje. Juo važiuojantįjį gerės tik gamta ir pakeliui nesutiks ne tik jokių miestų ar kaimų, bet ir jokių švių, benzino stočių ar kokių kitų pastatų.

Great Smoky Kalnų taut. parkas, savo laukinių gamtos grožių keleivį pavergs jam atsidūrus šiaurinėje Carolinoje ir rytinėje Tennessee valst. dalyse. Šis 720 k. m. plotas parkas, įsteigtas 1940 m., turi augščiausias Amerikos rytuose kalnus. Augščiausias jų Clingman's Dome siekia 6643 p.

Great Smoky pasižymi būdingu rytinės krašto sritims gamtovaizdžiu, su pačiais gražiausiais miškais. Lankytojo dėmesį kreips ne tik kirmio nepaliesiti didingi miškai, bet ir tiltai, gilūs slėniai, laukiniškumu dvelkiant kalnai, gausybė kalnų gėlių, vandens kriokliai. Tik augmenijos parke priskaitoma ligi 130 rūšių. Kai kurių jų žydėjimas, ypač gi rododendronų gegužės ir pirmąsias vasaros mėnesiais, augstose vietose teikia pravažiuojantiems ar lankytojams nepaprastai grožio vaizdą. Šiame parke dar galima pamatyti pionierių namų ir kalnų gyv. ūkių. Parko vyr. būstinė yra Gatlinburg, Tenn. ir jis veikia ištisus metus.

Dabar meskime žvilgsnį dar į šiaurės vakarus, kaimyninę Kentucky valstybę. Pietvakarinėje jos daly užtiksimė vad. Mammoth taut. parką, kuris Kongreso įsteigtas dar neseniai, 1941 m., ir kurio paskirtis yra išlaikyti šio pavadinimo kalkakmenius urvus, kurių apimtis siekia penkis sluoksnius. Jų ilgis 150 mylių.

Zemiausias šių urvų sluoksnių yra 360 pėdų žemiau žemės paviršiaus. Nustebęs lankytojas, pavaikščiojęs šiais požemiais, ras juose nuostabių įvairių akmenų, gipso ar kristalų susiformavimus ir šalia jų tris upes, aštuonis krioklius ir du požeminius ežerus. Šiuose požemiuose ar grotose oras visuomet grynas, paprastai 54 laipsnių. Lankytojai gali šias gamtos keistenybes stebėti daugiau kaip per 7 val. ir savo patogumui suvalgyti pietus 267 pėdose žemiau žemės paviršiaus. Pasikėlę gi į paviršių 78 mylių plote stebėsimė upes, miškus, gausią gyvūniją (lapės, trys voverių rūšys ir kt.) ir... nemažiau kaip 170 paukščių rūšių. Ohio upe parko srity lankytojai naudojasi laivais ir motorlaivais ir gerokai gadina nuotakas žmonijai, norinčiai pasigėrėti nepaliesiu gamtos grožiu.

Jei kas norėtų pasinėrti į tropikalinės gamtos pasaulį ir tiems yra staigmena. Jie turėtų padaryti šuolį į pačius rytinių pakraščiu pietus, ligi pietinės Floridos pusiasalio dalies, kur į ras vieną pačių naujausių parkų — Everglades, įsteigtą 1947 m. ir turintį 1892 kv. m. plotą. Nuo visų kitų parkų šioji sritis skiriasi tuo, kad tai vienintelė JAV vieta, kurioje visų savo spalvingumu išsilaikė tropikinė augmenija ir ypač pietų paukščiai. Tik šiuose Everglades rasime

kitur krašte nesutinkamą vad. karališkąją palmę, figų medžius, įvairias kitas palmes ir kt. medžius. Lankytojus labai stebina paukščių ir jų rūšių įvairumas. Šio šimtmečio pradžioje jie medžiotojų negailėstingai buvo naikinami ir tik dabar valdžios globoje, šiems, niekur kitur nesutinkamiems gražiesiems paukščiams yra sąlygos gyventi ir džiuginti lankytojus. Per šias sritis keliaudami kitur praskrenda įvairūs paukščiai — imigrantai iš Vak. Indijos ir Pietų Amerikos.

Šalia paukščių Everglades parkas turi ir daug žvėrių su baltaisiais lokiais, įvairiomis lapėmis, jūros karvėmis, kelių rūšių gyvatėmis ir mažesniu kiekiu amerikietiškių krokodilų bei aligatorių. Kai kurios šio parko — Amerikos džunglių — dalys patogiausios yra lankomos laivais Shark ar Harney upėmis. Visas jas supa nepereinami miškai. Everglades parkas lengvai pasiekiamas iš Miami miesto — vos 40 mylių ir lankytinas ištisus metus.

Augščiausi paminėti parkai su visais savo nepaprastumais ir gamtos grožiu nesudaro nė pusės visų šio krašto parkų. Jei norėsimė pamatyti dar didesnius parkus, dar nuostabesnius gamtos "stebuklius", turėsimė nuo rytinių Atlanto pakraščiu keltis žymiai toliau į vakarus ir siekti Texas, Dakotą, Arizoną, Colorado, N. Meksiką, pagaliau saulėtąją Kaliforniją ar šaltąją Washingtoną ties Ramiojo Vandenynu. Tabiau apie tai jau kitą kartą.

KLAUSIMAI IR ATSAKYMAI

Kokia yra žodžio "Amerika" kilmė?

Šis žodis siejamas su italų keliautojo Amerigo Vespucci vardu. Šis keliautojas, atlikęs bent keturias ekspedicijas į Naująją Pasaulį, ir jei patikėti jo žinioms, tai jis šį kontinentą pasiekęs 1497 m. birželio mėn. taigi anksčiau už Kolumbą. Geografas Waldseemuller, pasiūlojęs Vespucci aprašymais, vienoje savo 1507 m. paskelbtoje knygoje buvo pirmasis pasiūlęs atradėjo pagerbimui naujai atrastą kontinentą pavadinti Amerikos vardu. Dėl minėtos 1497 m. Vespucci kelionės ligi šiol dar abejojama.

Ar dideli yra Coca-Cola b-vės uždarbiai?

Nemaži. Pvz. per šiu metų pirmuosius šešis mėnesius šį gerimą gaminanti bendrovė turėjo pelno \$28.976.059. Atskaičius visus mokesčius b-vei pelno liko \$12.263.199.

Apie ką daugiausiai kalbasi Amerikos vyrai ir moterys?

Pagal dviejų žurnalistų ty-

"LIETUVOS AIDAI"

Tokiu pavadinimu per radijo stotį WBET kiekvieną sekmadienį duodamas radijo pusvalandis. Per dvejus su puse metų jį vedė Olga Breivaitė-Falcon, kuri neseniai su savo vyru ir šeima išvyko į Europą. Dabar nuo liepos 27 d. tą radijo pusvalandį naveda Povilas Lapėnas iš Dorchester, Mass., anksčiau dirbęs lietuviškoje radijo programoje Bostone.

Iš pavadinimo atrodytų, kad tai visuomeninio ir kultūrinio pobūdžio radijo pusvalandis, kurio tikslas teikti klausytojams žinių iš lietuvių tautinės kultūros ir duoti savitos kūrybos pavyzdžių.

Bet iš tikrųjų taip nėra. Šis pusvalandis yra grynai komercinio pobūdžio. Jo pavadinimas visiškai neatitinka perduodamo turinio, tos programos, kuri per jį skelbiama. Jokios lietuvių visuomeninės ir kultūrinės problemos iš nekeliamos ir nenagrinėjamos. Visą programą sudaro komercinių skelbimų ir polkų muzika. Net Lietuvos Nepriklausomybės šventės ir tragiškųjų birželio įvykių minėjimams šis pusvalandis yra visiškai abejingas.

Tik išimtiniais atvejais galima nugirsti vieną kitą lietuviškos dainos ar muzikos plokštelę. Šiaip jau dominuoja desrų, gerimų ir kitų pirkinių gėrybių skelbimai, perduodami pusiau anglų, pusiau lietuvių kalba, ku-

ri pasižymi netaisyklingumu ir blogu akcentu. Tie skelbimai perskiriama polkoms. Čia randa vietos skelbimai pramogų ir parengimų ty, kurie džiaugiasi dabartiniu Lietuvos pavergimu, lietuvių tautos naikinimu.

Gal toks pusvalandis pasitarnauja tiems, kuriuos jis skelbia, reklamuoją, bet jokių atvejų neduoda naudos Lietuvai, kurios gyvenimo aidą jis pagal savo pavadinimą turėtų perduoti. Priešingai, greičiau jis kenkia nei tik Lietuvos reikalams, bet netgi geram lietuvių vardui. Iš duodamų pusvalandžio programų nepažįstantieji Lietuvos ir lietuvių klausytojai susidarys labai kreivą vaizdą apie Lietuvą ir lietuvius. Kas nežino tikrosios padėties, tam gali atrodyti, kad kalbos apie desras ir polkos sudaro tikrą dabartinės Lietuvos gyvenimo aidą, o lietuvių kalba — tai kažkoks nevykęs anglų kalbos žargonas.

Ir liūdna, kad radijo programa ne tik nedaro pažangos, bet dar smunka. O. Breivaitės-Falcon vadovybėje programa buvo geresnė ir lietuvių kalba taisyklingsnė. Pov. Lapėnas savo programą pradėjo lenkiškai dainuojama polka, vėliau dėl to atsi-prašinėjo, bet tą pirmą programą baigė vėl ta lenkiškai žodžiais polka.

O suorganizuoti gerą radijo programą čia yra reikalingos sąlygos, tik reikia, kad programos

vedėjai susirytų su žmonėmis, kurie gali šioje srityje talkininkauti. Pov. Lapėnas turėtų pajieškoti būdų savo vedamo pusvalandžio programai sustiprinti, jei jis nori, kad toji programa turėtų pasisekimą ir gerą vardą. Kiekvieno atveju jis privalo priitaikinti programos turinį radijo pusvalandžio pavadinimui arba pakeisti tą pavadinimą.

PARAMA GIMNAZIJAI

Vasario 16 d. gimnazija Diepholze, kaip vienintelė lietuvių vidurinė mokykla pasaulyje, randa vis daugiau rėmėjų šios vietovės lietuvių gyventojų eilėse. Pagal aukų kvitus ir vargo mokyklos ženklelius čia surinkta ir išsiųsta gimnazijos reikalams \$207. Aukotojų daugumą sudaro tremtiniai, bet yra ir senų ateivių, kurie supranta tos gimnazijos išlaikymo reikalingumą ir savo aukomis prisideda prie to kilnaus darbo. Pažymėtas P. Vaičiūnas, senas ateivis, kuris paaugko gimnazijai \$50. Tai šviesus pavyzdys, kuris laukia daugiau pasėkėjų. Aukos toliau renkamos pagal aukų kvitus ir vargo mokyklos ženklelius.

Pagal paskutinius gimnazijos vadovybės pagalbos šauksmus paimti globoti jau trys mokiniai. Gerą pradžią šiuo reikalu padarė taryba, kuri liūdnujų birželio įvykių minėjimo proga apsiėmė

globoti vieną tos gimnazijos mokinį nuo birželio 1 d., pasiūsdama reikalingus pinigus iš karto ligi Naujų Metų. Kitus du mokinius apsiėmė globoti atskirų asmenų sudaryti rėmėjų būreliai.

Nuo liepos 1 d. įsipareigojo išlaikyti gimnazijos vadovybės paskirtą mokinį šie asmenys: Mažeika, Vaičiūnai, Barulis, Činčiai, Dilbaj, Gofensai, Duobai, Venčauskai, Jurgeliūnai, Strumskis, Bielkevičius, Kucinas, Kuoinienė, Grybauskai, Lileikaitė, Grušas, Pribušauskas, Salomėja Vaitkienė, Samauskienė, Viščiniai. Šioje rėmėjų grupėje yra net trys senieji ateiviai (Jurgeliūnas, Pribušauskas ir Strumskis).

Nuo rugpjūčio 1 d. apsiėmė vieną mokinį išlaikyti J. Plaušaitis, J. Sissa, S. Eitavizius, J. Ašmutis, J. Šuopys, P. Radzevičius, P. Urba, A. Urbinė, J. Baškauskas, J. Kazlauskas, F. Smitas, A. Aukštuolis, A. Keršulis, V. Senuta, J. Jurgutis, S. Pustelninkas, M. Tubis, J. Kamarauskas, A. Gedutis, S. Raudys. Šią grupę sudaro visi tremtiniai.

Dar dedamos pastangos suorganizuoti daugiau rėmėjų būrelių. Pritariančiųjų šiam reikalui skaičius auga ne tik tremtiniuose, bet ir vietiniuose lietuviuose. Tai malonus reiškinys. Juo daugiau lietuvių prisidės prie tos gimnazijos išlaikymo, juo lengviau bus tai gimnazijai verstis.

Mes duodam ir iškeičiam Eagle Stamps

THE MAY CO'S BASEMENT

Kartojama
garsenybė!

Plaunama, raštuota, šešių gabalų medvilnės

Platus Apatiniai

Naujausiam lietsargio siluetui

- Dažyta pritaikymui tamsiems raštuotiems kraštams.
- 144 colių plačiausioje vietoje šešių dalių sijonas.
- Elastiškas pusiaujius geram pritaikymui.
- Pukiai krakmolijasi didesniai šviežumui.
- Plaunasi kaip sapne.

1.99

Dažų šepčio
spalvos

- Balta
- Melsva
- Rausva
- Žalsva

Tai moteriškai madai laisvumas ir puikumas reikalauja šio Big Sweep. Pritaikyk ar prilygink — pirk po vieną su visom spalvoms pritaikyt prie savo savo sijonų ir suknelių. Dydziai didelio, vidutiniai ir maži.

Pašto ir telefono užsakymai priimami šeštadienį iki 5:30 ir pirmadienį 9 ryto iki 9 val. vakaro. Šaukite Cherry 1-3000.

The May Company's Basement Lingerie Department

CHICAGIEČIAI, ĮSIDĖMEKITE

DR. ANTANAS RUDOKAS, O. D.

tikrina akis, pritaiko akinius, keičia stiklus
4701 S. Damen Ave. Chicago 9, Ill.
(47-sios ir Damen kampas)
Priima 6-9 val. vak.;
šeštad. 10 v. r. — 6 v. v.; trečiad. tik susitarus. Tel. YA 7-7381

TAUPYTI GALITE IR LAIŠKAIS!
TAUPYKITE PAS SAVUS!
STANDARD FEDERAL
STIPRIAUSIA TAUPYMO ISTAIGA
AMERIKOJE MOKA AUKŠTĄ DIVIDENDĄ
TURTAS per \$31,000,000
ATSARGOS FONDAS „ \$ 3,000,000.

STANDARD FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

4192 Archer Ave., Chicago 32, Ill.
JUSTIN MACKIEWICH, prezidentas • Telef. Virginita 7-1141
Istaigos valandos: Kasdien nuo 9 ryto iki 4 val. po pietų, ketvirtadieniais nuo 9 ryto iki 8 vakaro, trečiadieniai uždaryti.

SENIAU IR DABAR

K. S. KARPIUS

PAS ELŽE JANKUTĘ TORONTE

I Kanadą įvažiuojant iš Buffalo miesto "Taikos tiltu". Tas tiltas statytas prieš 20 metų atžymėti gerus JAV ir Kanados santykius. Kanadoje tuoj patyrėm, kad Amerikos doleris ten vertas tik 96 centus, arba Kanados doleris — \$1.04.

Kitą rytą apžiūrėjome jau mano seniai matytą Niagaros krioklį, ir pastebėjau daug pokyčių. Amerikos pusėje beveik nieko, tik atnaujinta mutinė Niagara Falls mieste. Prieš 15 metų čia sugriuvo tiltas, ejęs iš Amerikos Niagaros Falls miesto į Kanados pusę to vardo miestą. Atstatytas naujas, stiprus, pavadintas "Vaivorykštės Tiltas", tarnaujantis susisiekti tarp tų dviejų miestų. Jis yra svarbiausias turistų į Kanadą tiltas, iš kur matosi abu vandenpuoliai — Amerikos tiesia briauna krioklys ir Kanados — pusiau lanko pavidalo krioklys. Negašliams į Kanadą įvažiuoti, iš Amerikos pusės matomas tik Amerikos krioklys, Kanados išlentos vandenpuolis yra net įdomesnis.

Kanados pusėje "Vaivorykštės Tiltu" gale įrengtas parkas, negu seniau buvo, ir tas parkas vilioja turistus. Tiltu projekte įeina įvairios patalpos, restoranai, užkandinės, krautuvės, ir mutinė, kuri įrengta tikrai imponantiškai. Nuo mutinės, žemyn į parką, yra terasos, gėlės ir žydintys krūmai nusodinti takai. Iš tų terasų, kaip teatro scenoje, matosi abu vandenpuoliai — Amerikos ir Kanados kriokliai. Vážiuojantiems Niagaros krioklius apžiūrėti patartina pasirūpinti leidimais į Kanadą. Tik įvažiuojant į Kanadą galima susidaryti suratimą, koks didelis, tas Niagaros krioklys. Amerikos piliečiai privalo tik pasiimti su savim savo pilietinės dokumentus. Čia gimusių nieko nereikia parodyti.

Niagaros į Torontą eina geras kėnas. Miestai ir miesteliai Kanados pusėje visai panašūs, kaip Amerikoje. Pradžioje lyguma Ontario ežero pakrastyje, bet toliau į šiaurę jau matosi ir kalnuotumai.

Torontą pasiekę, pirmiausia norėjom susirasti Elžę Jankutę ir jos brolių, Martyno Jankaus vaikus iš Bitenų, kur du kartu Lietuvą lankant viešėjome ir patyrėm daug malonumų.

Elžę Jankutę su broliu Kristupu, neregį, buvo Toronto neregų instituto pakviesti atvažiuoti į Torontą. Čia jie gyvena jau beveik metus laiko. Turėjom ir daugiau pažįstamų, tai Marija Narušienė, maj. Narušio žmona, kurie 1938 metais buvo atvykę į Clevelandą ir atvežė Dr. Vinco Kudirkos paminklą Lietuvių Kultūriniam Darželiams. Jai buvom pasiuntę darbo — buto garantiją į Vokietiją, bet ji pasiskubino išvykti į Kanadą.

Elžę Jankutę ir jos brolių radom apsigyvenusius pas karininką Alperavičių, kuris Torontą jau nusipirko savo namus. Įdomu buvo patirti Jankų likimą.

Karas juos nubloškė į Vokietiją, Danijos pasienį. Ten, sulaukęs gilios senatvės, 88 metų, 1946 m. gegužės 23 d. mirė Martynas Jankus. Elžę parodė iš Rambyno atsivežtą Lietuvos vėliavą. Ją laikė dešėje kartu su jų tėvo Martyno Jankaus pomirtine kauke. Kristupas Jankus anksčiau dirbo neregų institute Kaune. Jų šeima pasiskirsčius: viena sesuo išvyko į Angliją, kitas brolis liko Vokietijoje.

Torontė lietuvių gyvena daugiau, negu kitame kuriame Kanados mieste. Seniau atvažiu-

vusių buvo daug, ir dabar naujakurių suvažiuo daugiau. Katalikai turi savo parapiją. Liepos 4-6 įvyko ir Lietuvių Evangelikų suvažiuojimas. Dalyvavo delegatai ir iš Amerikos, iš Chicago net apie 60 buvo atvykusių. Viso dalyvavo apie 400 asmenų, kas rodo, kad evangelikai nemažai susirūpinę savo reikalais.

Toronto miestas turi daug įvairių valstybinių pastatų ir kultūrinių bei mokslo įstaigų, kuo prašoka Amerikos miestus. Čia rudenį kasmet rengiama Kanados Nacionalinė Paroda. Tam reikalui pastatyti dideli pastatai prie Ontario ežero.

Toronto skaitosi "bažnyčių miestas", kaip Brooklyn, N. Y., Amerikoje. Toronto turi, berods, 515 organizuotų bažnytinių vietų, žinoma, įvairiausių tikybų. Katalikiškų bažnyčių yra 49.

Iš Toronto kitą dieną iškeliavom į kitą didelę lietuvių koloniją, — Montreali, esantį apie 400 mylių toliau į rytus.

PAŽVELGUS PRAEITIN

1913, rugp. 25 — Atvyko iš Lietuvos paskaitos skaityti mokytojas J. Vokietaitis. Kitą dieną atvyko taip pat amerikiečiams paskaitas skaityti kunigas (vėliau vyskupas) J. Matulevičius.

1914, rugp. 22 — Pasauliniam karui kilus, pirmutinis amerikiečių laikraštis, "New York Evening Mail" pranešė, jog Lietuva nori autonomijos.

1915, rugp. 10 — Kompozitorius Mikas Petrauskas Bostone įkūrė Lietuvių Muzikos Konservatoriją ir vadovavo Gabijos choriui.

1915, rugp. 25 — Amerikiečius pasiekė pirmos žinios, jog Vokietija nori Lietuvą padaryti karalyste ir karalium siūlanti kaizeriuką Joachimą.

1916, rugp. 17 — Adv. J. S. Lopatto ir kun. Dargio sukvies-

WATERBURY IŠPILDE SAVO KVOTĄ

ALT Vyk. Komitetas, paskelbęs šių metų piniginį vajų — 100,000 dol. — Lietuvos laisvinimo reikalams, Waterburio lietuvių kolonijai buvo nustatęs kvotą 3,000 dol.

Per Vasario 16-osios minėjimą, kurį organizavo ALT Skyrius, buvo surinkta aukų 2,500 dol. Truko dar 500 dol., kuriuos ALT Skyrius surinko per Birželio įvykių minėjimą, kuriame dalyvavo ir iš Lietuvos pernai pabėgę žvejai Lionginas Kublakis ir Juozas Grišmanauskas. Taigi, surinkta lygiai 3,000 dol. ir tuo kvota išpildyta. Tai pirmoji didesniųjų lietuvių kolonijų Amerikoje, kuri šių metų vajaus kvotą jau išpildė.

Visiems aukotojams ir ALT Skyriaus veikėjams ALT Vykdomasis Komitetas reiškia nuoširdžią padėką.

ALT Vyk. Komitetas

tas lietuvių veikėjų suvažiuojimas Wilkes-Barre, Pa., nutarė prašyti Washingtono skirti "Lietuvių Dieną" ir visoje Amerikoje rinkti aukas Lietuvai nuo karo nukentėjusiems šelpiti. Sudarytas Centralinis Komitetas aukoms rinkti.

1919, rugp. 21 — Taikos Konferencijoje, Paryžiuje, veikla Amerikos lietuvių delegacija: Inž. T. Norus, B. K. Balutis, kun. J. Žilius ir kun. Dobužis.

1922, rugp. 25 — Chicagoje surengtas didelis protesto mitingas, išnešęs reikalavimą atšaukti kai kurių sumanytą ir Amerikoje pradėtą vykdyti Lietuvos piliečių registraciją, kurią vykdyti nebuvo jokio tikslo. Visos kolonijos prieš tai protestavo.

1925, rugp. 16 — Bostone lietuvių surengė protesto mitingą, (drauge su ukrainais ir baltgudžiais), protestui prieš Amerikon atvykusį Lenkijos ministrą Skrzynskį, kuris skleidė melagingas žinias apie tas tautas.

DIRVOS ATSTOVAI

į kuriuos galima kreiptis visais DIRVOS prenumeratos ir skelbimų reikalais:

Baltimore, Md.

Antanas Česonis
620 W. Cross St.

So. Boston, Mass.

Brunonas Kalvaitis,
545 East Broadway.

Brockton, Mass.

Bačiulis A.,
22 Intervale St.

Chicago, Ill.

Jonas Paplėnas,
4416 So. Hermitage Ave.,
Yard 7-0191

Dayton, Ohio

J. A. Urbonas,
1302 Lamar St.

Detroit, Mich.

L. Bulgarskas,
7313 Navy Ave.

VI. Pauza,

9124 Quincy Ave.

Newark, New Jersey

A. S. Trečiokas,
314 Walnut St.

New York-Brooklyne

Antanas Sodaitis,
57-56, 63rd St.,
Maspeth, N. Y.

Omaha, Nebr.

J. Povilaitis,
5617 So. 31 St.

Waterbury, Conn.

Vladas Varneckas,
2157 N. Main St.

Hamilton, Canada

Antanas Mingėla,
190 Catherine St. S.

Montreal, Canada

Stepas Kęsgaila,
6882 Beaulieu St.

Toronto, Canada

Jonas Paršeliūnas,
62 Pauline Ave.

Welland, Canada

Žukauskas Kazys,
287½ E. Main St.

Anglijoje

Dainora Daunoraitė,
49 Thornton Ave.
Thornham Green,
London W. 4

Australijoje

Povilas Lukošius,
Box 1665 M. G.P.O.,
Adelaide, S. A.

Venecueloje

Antanas Diržys,
Avenida Alayon No. 6
Oeste
Maracay, Edo, Aragua

SPAUDOS BALIUS

Rugsėjo
14 d.
Slovenian
Auditorium
6409 St. Clair
Pradžia 5:30 val.

Bernardas Brazdžionis

Henrikas Kačinskas

Rugsėjo
14 d.
Slovenian
Auditorium
6409 St. Clair
Pradžia 5:30 val.

PROGRAMĄ ISPILDO:

Rašytojai — Bernardas Brazdžionis, Antanas Gustaitis ir Stasys Santvaras, dramų aktorius Henrikas Kačinskas, dainininkė Aldona Stempužienė ir muzikė Regina Brazaitienė.

Po programos turtingas bufetas, šokiai ir kitos pramogos.

Bilietai po \$2.00, \$1.50 ir \$1.00. Visos vietos numeruotos. Pardudami Dirvoje.

Aldona Stempužienė

Regina Brazaitienė

Visi
dalyvaukite
ir
pasikvieskit
artimuosius!

Antanas Gustaitis

Stasys Santvaras

Visi
dalyvaukite
ir
pasikvieskit
artimuosius!

Ir muša ir rėkia

Mūsų spaudos apžvalga

Darbininkas, rašydamas, kad Pasaulio Lietuvių Bendruomenė turi būti nepartinė ir cituodamas tais klausimais M. Krupčiaus ir kitų pasisakymus, savo str. baigia tokia leidinio "PLB keliu" ištrauka:

"Yra žmonių, kurie į viską mėgsta žiūrėti pro partinę prizmę. Tokie tiesiog negali suprasti, kaip gali būti organizacija, kuri nebūtų nudažyta viena ar kita spalva. Lietuvių misija tokiems per siaura sąvoka... PLB mes kaip tik norėtume pavadinti šventyklą, į kurią uždrausta įeiti su partinėmis maldaugėmis, nes šioje šventykloje tėra tik viena malda — lietuvių". (Darbininkas, Nr. 57).

Labai teisingai čia rašoma ir teisingai Darbininkas samprotauja. Neteko girdėti, kad kas nors reikalaujį įvesti į PLB partinį pagrindą, tačiau apie partines kombinacijas, organizuojant PLB, girdime labai daug. Ir kaip tik tas partines kombinacijas daro tie, kurie Darbininko lūpomis daugiausia rėkia, jog PLB turi būti nepartinė. Prisiminkime tik įvykius Waterbury, Uragvajuje, Kolumbijoje, Rochesteryje ir kt....

IDEJINIS DRAUGISKUMAS IR DVARELIO PAROPINIMAS

"Idėjos vardu negalima išnaudoti savo draugų. O idėjini vienminčių išnaudojimas vis dėlto neretas reiškinys organizacijoje idėjiniame gyvenime... Idėjinis draugų išnaudojimas yra vienas iš šlykščiausių išnaudojimų. Kai toje pačioje organizacijoje susidaro "ponų" ir "tarnų" kadrai, kai tie keli organizaciniai idėjiniai "ponai" visą draustą įeiti su partinėmis maldaugėmis, nes šioje šventykloje tėra tik viena malda — lietuvių". (Darbininkas, Nr. 57).

tininkų gyvenimo, Alfa Sušin-kas, Draugas, Nr. 172).

DANGUJE AR ANT DANGAUS?

"Tad ką aš manau apie aną "ant dangaus" ir "danguje". Ogi, kad Maironis gerai lietuviškai pasakė "Tu švieti augščiau ant dangaus", juk jis tuo norėjo išreikšti mintį, kad Marija, kaip Dievo Motina, yra Dievo patatyta nepalyginti augščiau už visus šventuosius ir kitas dangaus dvasias, todėl ir nesako Tu švieti augščiau danguje (drauge su kitais dangaus gyventojais), o sako: Tu švieti augščiau ant dangaus (viršum dangaus).

Nebijokit, vyrai. Maironis lietuviškai mokėjo ir nebūtų pasakęs: "smegenys jums ant galvos", o — "smegenys jums galvoje". Ir nebūtų teigęs: "kepurė jums galvoje", o tikrai būtų pataikęs: "kepurė jums ant galvos"... (Kan. V. Vaitkus, Draugas, Nr. 180).

PRAKTIŠKAS PATARIMAS BESIMAUDANTIEMS VONIOJE

"Tokiai voniai vanduo imamas apie 95 (35 C.). Kitas asmuo besimaudantį aptrina dviem švelniais šepetiais. Pradžioje šepetiais trinama abiejų kojų išlaikines ir vidines puses, vėliau priešakinės ir užpakalinės puses.

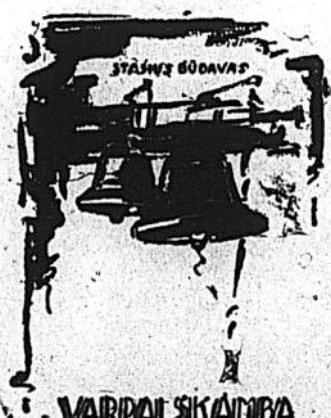
Panašiai elgiamasi su rankomis, šonais, nugarą, priešakinę kūno dalimi. Tai užtrunka apie 10 min. Tokia vonia labai atgaivina žmogų". (Dr. A. Grigaitis, Darbininkas, Nr. 58).

Vyt. Gedrimas

Visi įsigykite ką tik išleistą žinomo rašytojo Stasiasaus Būdavo apysaką

VARPAI SKAMBA

Galima gauti leidykloje "LILTUVIŲ DIENOS", 9204 So. Broadway, Los Angeles 3, Cal., spaudos kioskuose ir "Dirvos" administracijoje. Kaina \$2.50.

VARPAI SKAMBA

Clevelande ir APYLINKĖSE

PRANEŠIMAS APIE STUDIJAS

Artinantis mokslo metų pradžia vietos augstosios mokyklose Lietuvos Studentų Sąjungos Clevelando Skyriaus Valdyba š. m. rugpjūčio 24 d. 11 val. 15 min. Lietuvos Salėje darys platų pranešimą apie studijų galimybes, kurios yra gana gausios. Kviečiamas Clevelando jaunimas ir visi besidomintieji studijomis, ypač tie, kurie yra pradėję savo studijas Europoje ir jų nebaigę.

ISLAIKO VIENĄ GIMNAZIJOS MOKINĮ

Iš clevelandiečių išlaikyti vieną Diepholzo gimnazijos mokinį pirmieji sutiko Tautinės Sąjungos skyriaus nariai: S. Nasvytis, J. Chmieliauskas, J. Čiurberis, K. Cicėnas, K. Karpus, O. Karpinė, J. Leimonas, P. Prackys, S. Mačys, K. Velyvis, Ign. Gatautis, J. Smetona, A. Augustinavičienė, N. Gaidžiūnienė, E. Karnėnas, S. Smetonienė, E. Skrabulytė, F. Mackus, A. Vilkaitis ir D. Degesys.

Diepholzo gimnazijos direktorius globėjams atsiuntė tokį laišką:

Brangūs mūsų jaunimo globėjai,

Džiaugiamės malonių Jūsų pasižadėjimu išlaikyti vieną Vasario 16 Gimnazijos mokinį ir reiškiamė širdingą padėką Skyriaus Valdybai ir visiems jo nariams, pasiryžusiems tam tikslui siųsti Gimnazijai kas mėnuo po 20 dolerių. Tai stiprus ramsis Vasario 16 Gimnazijai. Tikimės, kad Jūsų kilni pavyzdžiui paskės ir daugiau geros valios tautiečių, ir visiems 115 Gimnazijos mokinių bus užtikrintas mokslas Lietuvos labui.

Žinome, kiek sveikatos Jūsų padedama, kol uždirbamas doleris, skiriamas mūsų jaunimui. Bet tas doleris įgalina tą jaunimą mokyti Tautos ir Tėvynės gerovei. Stengsimės Jūsų neapvilti, sudėtas į mus Jūsų viltis pateisinti.

Mokytojų Taryba paskyrė Jums išlaikyti 1 kl. mokinę Almą Lačytę, R. katalikų tikybos, gimusią 1940. II. 27 Tauragėje. Šią Gimnaziją lanko nuo 1952. IV. 27. Skaitome, kad jos išlaikymą pradėdote nuo šių metų rugpjūčio mėn. 1 d. Globotinėje Lačytei ir jos tėvams pranešėme, kad Jūs ją globosite, ir davėme Jūsų adresą.

Turintieji ir neturintieji globėjų — visi čia iš tos pačios virtuvės maitinami, vienodai viskuo aprūpinami. Už globotinius iš globėjų (po 20 dol. kas mėnuo) ir iš kitur gauti pinigai eina į vieną bendrą Gimnazijos kasą ir iš čia imami visiems mokiniams aprūpinti. Tik jei kartais tektų dėl lėšų stokos dalį mokinių atleisti, Jūsų globojamoji pasilikty, nes Jūs apmokate už jos išlaikymą. Be to, globotinė ir jos tėvai žino, kad Vasario 16 Gimnazijoje, mokyti ir bendrabutyje gyventi ji gali tik savo globėjų dėka.

Gimnazija dar vis turi didelių sunkumų ir negali visai gerai, kaip reikėtų, savo auklėtinių aprūpinti ir maitinti, ir mokslo priemonėmis, ir patalpomis, ir kita kuo. Tas viskas pasitaikytų, jei visi 115 mokinių turėtų savo globėjų.

MIRĖ CHESTERIS ŽURIS

Clevelandiečiams gerai pažįstamas, Kaunas Club buvęs savininkas, Chesteris Žuris mirė rugpjūčio 9 d. 8jo 49-uosius metus. Velonius yra buvęs per 19 metų Clevelando miesto šilgintvų inspektoriumi.

MIRĖ ST. CHALKO

Sekmadienį mirė St. Chalko, Povilo Chalko tėvas, gyvenęs 7036 Wade Park Ave. Pašarvo-tas Jakubauskienės laidotuvių namuose. Laidojamas šį ketvirtadienį.

SERGA DR. M. VAITĖNAS

Dr. M. Vaitėnas, neseniai labai rūpestingai globojęs stovyklaujančius skautus, darbovietėje pasijuto negerai ir buvo paguldytas į ligoninę.

GYDOSI PETRAS BOTYRIUS

Petras Botyrius, Vilties, SLA ir kitų organizacijų narys, prieš kelias savaites buvo sunkiai susirgęs ir 7 savaites išgulejo ligoninėje. Jam buvo padaryta sunki vidurių operacija. Šią savaitę lankėsi redakcijoje, nusipirko naujų knygų ir dar kartą gulas į ligoninę naujai operacijai, kuri jau nesanti pavojinga. Gydos Mount Sinai Hospital — 1800 East 105 St.

CHICAGOS TEATRALAI CLEVELANDE

LKF šių metų spalio mėn. 5 d. kviečia Clevelandan O'Neillio dramos spektaklį Anna Christie.

KUN. ST. YLA CLEVELANDE

Praėjusį sekmadienį Clevelande lankėsi kun. St. Yla. Turėjo pasitarimą su skaučių vyr. vadovybe ir aplankė pažįstamus.

VARGONŲ MUZIKAS Z. NOMEIKA

paskutinę savaitę lankėsi Clevelande ir tyrinėjo sąlygas žiemos metu suruošti Clevelande vargonų muzikos koncertą. Panašius koncertus ruošia Detroito ir Chicagoje.

VESTUVĖS

Rugpjūčio 16 d. clevelandietė Marija Kirlytė, Toronte susituokė su Antanu Basalyku. Jaunavedžiams geriausios laimės!

I CLEVELANDĄ KELIASI DAUG NAUJŲ GYVENTOJŲ

Iš įvairių Amerikos valstybių į Clevelandą lankosi naujakuriai, čia ieško darbo ir butų. Naujai apsigyvenusių skaičius nuolat didėja. Esą, Clevelande esančios geresnės darbo galimybės.

V. E. RASTENIAI IŠVYKO Į NEW YORKĄ

Vincas ir Emilija Rasteniai, savaitę viešėję Clevelande, išvyko atgal į New Yorką.

SVECIAI IS WORCESTERIO

Dirvos atstovas Worcesteryje — St. Astrauskas, jo kaimynai — P. Dabrila ir K. Budrys lankėsi Clevelande.

ISVYKO Į KARIUOMENĘ

Vytautas Muliolis pereitą savaitę išvyko į kariuomenės apmokymo stovyklą Maryland valstybėje. Jo vyresnysis brolis Aloyzas jau seniau tarnauja kariuomenėje ir dabar yra Vokietijoje.

8 KAMBARIŲ NAMAS,

tinkamas dviems šeimoms. Gerame stovyje iš lauko ir viduje. 85th East St. ir Wade Park Ave. Geras parkins už \$9.250.—

Eastern Realty
P. O. Box 259
Twinsburg, Ohio (34)

DIDELIS PIKNIKAS

rengiamas Moterų Labdarybės Draugijos, įvyksta sekmadienį, rugpjūčio 17 d. Naujosios parapijos sode — 18022 Neff Rd. Pelnas skiriamas Naujosios parapijos altoriui įrengti. Pikniko pradžia 3 val. Šokių pradžia 5 val. Įėjimas tik 50 c.

PARDUODAMAS NAMAS

Namas East 91 St., netoli Superior, 4 miegamųjų, labai geram stovyje. Didelis sklypas, 2 garažai.

Ray Nausner
11809 St. Clair
UL 1-3919 LI 1-9216

PARDAVIMUI

7 kambarių atskiras, labai geram stovyje namas, 4 miegamieji. Extra prausykla ir dušas rūsyje. Gaso apšildymas. Žemi taksai. Namas yra Lockyear gatvė.

1222 E. 73 Place
HE 1-1518

PARDUODAMAS NAMAS

Vienos šeimos, 8 kambarių gražus namas. Didelis kiemas, garažas. Kreiptis: 1407 E. 92 St.

PARDUODAMI BALDAI

Aštuonių dalių valgomojo kambario baldai parduodami geromis sąlygomis. Kreiptis: KE 1-0779.

PARDUODAMAS NAMAS

5 kambariai ir vonia. Labai patogus vienai šeimai. Kaštuoja tik 5,000. Kreiptis: 7030 Lan-wiev Ave., EN 1-1362. (33)

NAMAS IR KRAUTUVĖ

Dviejų šeimų namas ir krautuvė, esanti prie Superior gatvės, netoli parko, parduodama geromis sąlygomis. Parduodama dėl savininko senatvės. Kreiptis: CE 1-2884. (33)

DAR ŠIANDIEN UZEIK Į DIRVĄ

Mes turime visas naujausias knygas, kurios tik išėjo Amerikoje, Anglijoje, Australijoje ar Vokietijoje. Užeik ir nusipirk. Aukso kirvis 2.50
Altoriai šešėly \$4.00
Balutis 1.50
Baltaragio malūnas 2.50
Beržų pasakos 1.50
Barabas 2.25
Dulkės raud. sauleleidy 3.00
Debesys plaukia pažemiu 2.50
Didžiosios atgailos 3.50
Doleris iš Pittsburgho 0.80
Gintaro pasakos 0.35
Kazimieras Saphiega 2.50
Kuprelis 2.00
Kolektyvinė prausykla 1.00
Lietuviškos pasakos 2.50
Lietuvių kalbos vadovas 4.50
Lietuvių poezijos antologija 6.00
Lapės pasaka 1.10
Lekučio atsiminimai 1.50
Mėnuo vadinamas medaus 2.50
Meškiukas Rudnosukas 2.00
Motulė pavilijo 0.60
Medinis arklys 2.00
Nemunas 2.50
Nuo Imsrės iki Orinoko 2.50
Namai ant smėlio 2.00
Our Country Lithuania 5.00
Pirmas rūpestis 2.00
Pragaros pošvaistės 3.50
Partizanai už geležinės uždangos 2.50
Paslaptis 1.00
Pakelui į mirtį 1.00
Princas ir elgeta 1.20
Pietų vėjelis 1.00
Paklydę paukščiai I 2.20
Paklydę paukščiai II 2.60
Ramybė man 0.80
Raguvos malūnininkas 0.25
San Michael knyga 2.50
Sventieji akmenys 2.00
Sventoji Lietuva 3.00
Tolimieji kvadratai 2.00
Tautosakos lobynas 3.00
Tėvų pasakos 1.90
Vieneri metai ir viena savaitė 1.50
Varpai skamba 2.50
Valentina 2.00
Vaikų knygelė 1.80
Žemė 4.00

GAS DISPOSAL UNIT IMPROVES PROPERTY

TIME was when the unsightly garbage can was considered a necessary evil in backyard landscaping. Another unattractive piece of old-fashioned yard equipment was the rickety metal trash burner. These two eyesores are now fast disappearing, thanks to the automatic gas disposal unit. With a modern automatic gas disposal unit, garbage and trash problems are completely eliminated and for all. All household waste—wet, dry, or in-between—is consumed quickly, quietly, and economically in a modern gas disposal unit. Today's homeowners, with an eye to property improvement and convenient living, are planting flowers and shrubs in the space formerly occupied by that garbage duo, the garbage can and the burner. One of the newest disposal units is the Gasinator, pictured above. Gasinator is one of several modern disposal units currently available.

SVEIKINIMAI IR LINKEJIMAI

mūsų draugams
lietuviams

WILBUR H. BREWER

CANDIDATE FOR STATE

REPRESENTATIVE ON THE

REPUBLICAN TICKET

EAST 79th STUDIO

Lietuvis savininkas

1197 EAST 79 ST.

Telef.: HE 1-3535 ir EX 1-6716

I. J. SAMAS, JEWELER

Šveicariški ir geriausi Amerikos laikrodžiai
Laikrodžių taisymas. Brangenybės. Įvairūs dovanų pasirinkimas.

7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre
Telef.: EX 1-3969. Bute: WA 1-2354

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park EX 1-0911

Visokių rūšių baldai ir elektriniai bei kitoki reikmenys — virtuvei ir kiekvienam Jūsų buto kambariui

ŽEMOS KAINOS — MALONUS PATARNAVIMAS

Patogi vieta apsipirkti lietuviams naujakuriams lietuviškoje krautuvėje

Pranešimas Pranešimas

TALIS STUDIO

dabar jūsų kaimynystėj

7106 Superior Ave.

Tel. HE 2-0144

Bet kuriuo laiku, bet kokios rūšies foto patarvimas Jums.

Modernūs portretai, vestuvių, šeiminių, vaikų ir kitos nuotraukos.

FOTOGRAFIJOS MEISTERIS

Europinių žurnalų ir filmų žvalgidių fotografas, dabar CLEVELANDE.

IŠTIKUS GAISRO NELAIMEI

Kada jūsų namai arba randai tampa sunaikinti arba uždinti ugnies, kreipkitės į J. KERSIS, dėl apkaivino, ko visada reikalauja apdraudos kompanijos pirm, nezu išmoka už nuostolius.

P. J. KERSIS

609-12 Society for Saving Bld.

Telef.: MAIN 1-1773.

Rezidencija: PENINSULA 2521

LANKYKITE SAVO KLUBE!

Lietuvių Klube, 6835 Superior Ave., klubo nariams ir svečiams penktadienį vakarais esti bulvinių blynų ir žuvies vakarienė ir šokiai su gera muzika poje.

BEFORE

YOU BORROW
TO BUY A HOME

GET OUR
LOW RATES AND
HELPFUL TERMS

ISTAIGOS AUGIMAS!

Jau ilgas laikas kai lietuvių banke, dėl vietos stokos, didelė spūstis. Klientų patogumui banko patalpų padidinimo darbai pradėti ir sparčiai varomi pirmyn.

Kai patalpų praplėtimo darbai bus baigti, visi klientai bankinius reikalus galės atlikti labai patogiai.

Lietuvių Bankas yra saugi ir pelninga taupymo vieta. Kiekviena knygtė apdrausta Federal Insurance Corp iki \$10.000.

Darbo valandos nuo 9:30 iki 3:00 val.
Trečiądieniais iki 12:00, šeštadieniais iki 1:00 val.

THE SUPERIOR SAVINGS AND LOAN ASS'N.

6712 Superior Ave. HE 1-2198
Cleveland, Ohio

Clevelandiečių pasirinkimas DAUGIAU KAIP PER 57 METUS MONCRIEF SILDYMO SISTEMOS

THE HENRY FURNACE CO., Medina, Ohio

P J KERSIS

609-12 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio

OFISO TELEF.: MAIN 1-1773. REZIDENCIJA: PENINSULA 2521

* Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiesčiuose, kreipkitės į mane, gausia pigia kaina. Taipgi gausit patarnavimą įvairuose apdraudos-insurance reikaluose. Sutaissu paskolas pirmo morgečio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

Pilnai padengta apdrauda UTah 1-4515

WM. DEBBS PAINTING CO.

WM. DEBESIS

Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko
7526 Star Avenue Cleveland 3, Ohio

Wilkelis Funeral Home

Valdžios pripažinta laidotuvių direktorė
Aldona Wilkeli - Wirby

Pilnas laidotuvių patarnavimas

—HAMMOND VARGONAI PER SERMENIS—

6202 SUPERIOR AVE. Henderson 1-9292

JAKUBS & SON FUNERAL HOME

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs
Licenzijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai

25. metų simpatingo ir rimto patarnavimo
6621 Edna Avenue ENDicott 1-1763

Atsiminimai iš netolimų laikų

Patriarchas Martynas Jankus

DR. M. ANYSAS

Mažosios Lietuvos patriarchas Martynas Jankus 1938 m. rugpjūčio m. 7 d. šventė 80 metų sukaktį. Tai buvo didelė šventė Mažosios Lietuvos tautinės sąmonės budintojui ir drąsiam kovotojui dėl lietuvininkų tautinės teisės.

Jo tautinė veikla prasidėjo dar kaizerio Vilhelmo I. laikais ir tęsėsi apie 50 metų. Buvo praužęs pirmasis pasaulinis karas, kuris lietuvių tautai sudarė sąlygas atgauti nepriklausomybę, buvo praužęs Klaipėdos okupacijos laikas ir, pagaliau, buvo įvykęs krašto prijungimas prie Lietuvos.

Tuo lyg ir buvo išpildyta ano didelio tautinio politinė misija, buvo atsiekiama tai, dėl ko net beviltišku metu buvo kovota.

Patriarchas, nebūdamas įjungtas į Lietuvos valstybės administraciją, gyveno Bitėnuose, kaip koks senovės vaidyla, aki-vaizdoje senojo Rambynio, kuris dar vis primindavo didžiulius senovės Lietuvos laikus. Bet patriarchas, nors ir 80 metų, nebuvo koks sulinkęs senelis, bet stiprus ir gyvas vyras, kaip ažuolas ant šepupės kranto, kuris dar aktyviai tebestebėjo jo gimtojo krašto ir visos Lietuvos politinius reikalus.

Savo veikla patriarchas buvo žinomas visuose Lietuvos kraštuose. Todėl ir dalyvavimas jubiliuojančio šventėje buvo įspūdingas.

Jau iš ankstyvo ryto, saulelei visą dieną maloniai šviečiant, rinkosi žmonių būriai. Kaip pirmieji mielą kaimyną ir jubilatą aplankė Bitėnų kaimo gyventojai, kurių dauguma su Jankų šeima gimėnavausi. Atvyko daug pavienių asmenų, sukilėlių, dalyvavusių Klaipėdos krašto prijungime, politinių krašto veikėjų, jo gerbėjų, ekskursijų iš paties krašto ir iš Lietuvos.

Patriarchui pagerbti iš Klaipėdos atvažiavo jo vardu pavadintas šaulių būrys, vilniečių ekskursija su tuo laiku pagarsėjusiu studentu žizmaru. Ji karto atvežė ir Vilniaus pilies imitaciją, kurioje simboliškai buvo įdėta saujelė iš Gedimino kalno paimtos žemės. Visą dieną tiek važiuojo vežimu, automobiliu ir autobusu, jog tarp Pagėgių ir Bitėnų reikėjo tvarkyti susisiekimą. Tai buvo šventė, kurios Bitėnų kaimas dar nebuvo matęs ir turbūt nematys.

Iš žymesnių politikų ir diplomatus apsilankė pasiuntinys V. Sidzikauskas ir buvęs užsienio reikalų ministeris dr. D. Zau-nius su poniomis, gubernatorių pavaduodami patarėjai dr. Sakalauskas ir dr. M. Anysas, kariuomenės atstovai, šaulių vadai, Jagomastų šeima ir kt. Žodžiu sakant tą dieną Bitėnuose susirinko Didžiosios ir Mažosios Lietuvos patriarcho politiniai gerbėjai.

Buvo gauta daug laišku ir telegramų. Net ir iš mums tuomet taip priešinco užnemumio. Profesorius Jakob Frank iš Goettingeno telegrafavo: "Už senos kalbos atgaivinimą tiek daug trūso padėjus turi jaustis laimingas sulaukęs tokio ilgo amžiaus". Ir germanistikos profesorius Adalbert Hermann atsiuntė pasveikinimo telegramą.

Jubilatas su juo buvo susipažinęs laiškais, kai dar prieš pirmąjį pasaulinį karą rašytojas Mačys "Apšvietoje" buvo tvirtinęs, jog Kantas yra lietuvių kilmės, jo tėvas būk kilęs iš šilutės apylinkės ir iš čia persikėlęs į Karaliaučius.

Jankų namas buvo per mažas, kad nors dalį svečių sutalpintų. Todėl lauke buvo sustatyta daug naujai sukalto stalo ir kėdžių, kur buvo kalbama, dainuojama ir užkandžiujama.

Jubilatas tada sulaukė dar kitos staigmenos, kuri oficialiai turėjo vainikuoti jo visą buvusią politinę ir tautinę veiklą. Lietuvos prezidento A. Smetonos aktu Mažosios Lietuvos patriarchas Martynui Jankui buvo įteikta Gedimino ordino II klasės žvaigždė. Gubernatoriaus atstovai tą ordiną patriarchui prisegė prie krūtinės. Šita Gedimino ordino žvaigždė buvo liudininkė jo daugmetinės, nenuilstamos kovos dėl lietuvių Mažojoje ir Didžiojoje Lietuvoje ir ypatingai tais laikais, kai Vokietijos ir Rusijos imperijos buvo pasiekusios savo jėgų kulminacinę tašką: visą naikinio karo lietuvišką ir kada apie Lietuvos valstybės atstatymą mažai kas tesvajavo.

Pirmam puslapyje įdėtam pavelskė matome, kai po ordino įteikimo, jubilatas, pilnas sveikatos ir energijos, į svečius prabilo.

Bet sunki našta tuomet spaudė jubilato sielą. Tai buvo laikas, kai hitlerizmas jau buvo labai įsigalėjęs ir sudarė tiesioginį pavojų savo artimesniams kaimynams.

Patriarchas, gyvendamas pačiame parubėžyje, šitą politinį vystymąsi gerai matė. Šitas pavojus ir mums nebuvo nežinomas. Ir pačios vyriausybės vedamoji vadaus ir užsienio politika — ji nevisuomet patenkino. Siaurame ratelyje jis tą dieną klausimą išskėlė.

"Aš matau didelį pavojų" — pradėjo patriarchas. "Anapus Nemuno stovi nuolat didėjantis smakas, apsidengęs Svastika, pasiruošęs kiekvienu momentu grobti mūsų kraštą. Nors jis pačių nagų per Nemuną dar netiesia, bet jo nuodingas kvapas visame krašte jau jaučiamas. Čia parubėžyje puikiausiai matau, kaip pamažu nuodijimas mūsų jaunimas, kaip jis pasiduoda hitlerizmo įtakai, kaip toji įtakoj jis nuolat žiaurėja".

"Aš vis negaliu nusiraminti" — jis tęsė, kad per 15 metų nepajęta išauklėti krašte veikėjų ir politikų. Kas bus, kuomet ateis, Dieve neduok, blogesni politiniai laikai, kas tuomet kovos? Senosios kartos politiniai veikėjai daugumoje jau išskeliau — juos pradėjo silpnėti. Padėtis nepasikeitė kai jis persikėlė į Muetzelburgo stovyklą prie Flensburgo. Keletą kartų gavo plačių uždegimų. Gyvybės jėgos visiškai susilpnėjo ir 1946 m. gegužės mėn. 23 d. paskutinis ausrininkas amžiams užmerė akis.

Flensburgo kapinėse, miesto viduryje, kiek atkaltėje, Mažosios Lietuvos patriarchas rado perneš ir šitą. Bet vieną sakau: Po sekančio karo, kuomet bus subirę anas išsipūtęs, svastikuotas smakas, visa Mažoji Lietuva bus mūsų, kaip mes seniau dainavome".

"Aš nemanau apleisti Bitėnų", — baigė patriarchas. "Aš ir toliau paliksiu Rambynio sargyboje, visvien kas įvyktų ir kas būtų".

Vakarui artinantis, pamažu išsiskirstė svečiai. Ir mes, saulei leidžiantis, atsiveikėme ir pilni įspūdžių apleidome Bitėnus. Ilgai į mus veikė šito baltagylio pranašo žodžiai ir mintys.

Bet niekas iš mūsų nemanė, kad šita nujausta nelaimė taip greitai įvyks, ir kad mes tada paskutinį sykį buvome Bitėnuose. Jau kitais metais patriarchas savo gimimo dieną šventė Kau- te, kaip vokiečių gestapo tremtynis. Hitlerizmo perdėtas garbės jausmas neleido, kad toje vietoje, kur prieš porą šimtų metų malūnininkas švarcas būdavo suskalęs akmenį ir tuo su naikinęs senovės šventyklą, liktų dar koks, nors ir pasenęs ir bejėgis senųjų laikų liudytojas — vaidyla. Jankų šeima prievarta turėjo apleisti savo gimtinę kraštą, kaip ir daugelis Klaipėdos krašto veikėjų ir politikų.

Visą vokiečių okupacijos laiką patriarchas praleido Kaune, Augštaičių gatvėje. Jis gyveno nuo politikos atitraukęs, jį lankydavo senieji pažįstamieji ir prieteliai. Kartą, kai jis viešai buvo pasakęs kalbą, gestapo į jį perspėjo susilaikyti nuo politinių kalbų. Jį slėgė vokiečių okupaciniai, kuri greitais žingsniais pradėjo ardyti lietuvių tautinį gyvenimą ir vis aiškiai rodė nacionalsocialistinės Vokietijos nusistatymą lietuvių tautą sunaikinti. Šita politinė padėtis pakirto ir patriarcho nepalaužiamą optimizmą.

1944 m. vasarą galėjo grįžti į Bitėnus. Atvykęs Nemuno garlaiviu, čia norėjo ir likti, bet rytų frontui dar daugiau ir vakarus pasistūmėjus, gestapo valdininkai, atkištų revolverių iš jo ir šeimos pareikalavo tuojau apleisti Bitėnus.

Tais pačiais metais patriarchas savo gimimo dieną šventė Skerstupėnų dvare, ties Kraupišiais. Tai buvo paskutinė jo šventė Mažojoje Lietuvoje. Antrojo pasaulinio karo negalėtingoji šmėkla jį ir iš čia išvarė. Per Rastenburgą, Rytų Prūsijoje, kur dingo didžiausia dalis jo pasiuntų atminimų, ir per Kolbergą, Pomeranijoje, jis pasiekė Husumą, prie Šiaurės jūros kranto.

Perkenti karo ir bėgimo vargai ir blogas maistas palaužė jo geležinę sveikatą. Savo ilgame amžiuje kaip ir nesirgęs, jis iš karto pasidarė liguistas. Jo jėgos pradėjo silpnėti. Padėtis nepasikeitė kai jis persikėlė į Muetzelburgo stovyklą prie Flensburgo. Keletą kartų gavo plačių uždegimų. Gyvybės jėgos visiškai susilpnėjo ir 1946 m. gegužės mėn. 23 d. paskutinis ausrininkas amžiams užmerė akis.

Flensburgo kapinėse, miesto viduryje, kiek atkaltėje, Mažosios Lietuvos patriarchas rado

STUDENTŲ SUVAŽIAVIMO PROGA

(Atkelta iš 1-mo pusl.)

kieno pageidautina, kad dėl visuomeninių užduočių pildymo, kad ir kaip svarbių (bet dažniau momentiškių), būtų paaukota ryškioji užduotis būti tautos kultūrinio elito. Kad ateityje lietuvių inteligentija būtų augtame mokslo pasirodymo lygyje, yra mūsų pareiga siekti. Siekiame jos stropiai. Negali nesidžiaugti, regėdamas su pagerbimais įgytus augštojo mokslo laipsnius, atžymėjimus.

Reikia tikėtis, kad tuo nemažiau džiaugiasi ir mūsų plačioji visuomenė. Jinai juk dalelytę gyvojo tautos kamieno, į kurį žiūrime, laukdami jautraus ir nuosirdaus atsiliepimo į svarbiuosius gyvenimo įvykius. Jinai gali didžiulius savo mokslo einančių jaunimo, bet jinai turi padėti tiems, kurie ne dėl savo kaltės nebepajėgia. Niekas iš mūsų nenori, kad gražiojoje ateities Lietuvoje, kurią atstatysime, vieninteliai inteligentai būtų komunistinės pseudo-mokslines įstaigas baigusieji... ir vienas kitas štipresnės sveikatos senukas.

Tegu tai ir perdėta perspektyva, bet prisiminimas mūsų tautinio atgimimo veikėjų istorijų nauju aštrumu atmintyje iškelia Studentų Sąjungos organizatoriaus Vyta. Žvirgždžio sykį tartus žodžius: Mums reikia diplomantų, o ne džiovininkų. Mums reikia daug diplomantų, bet tuo nesirūpinama, išskyrus kai kurias politines grupes, kurioms stipendijų pagalba kartais sumano užtikrinti inteligentišką prieauglį. Bet mums reikia smėgų, o ne partinio bilieto, ir smėgys su partiniu bilietu ne visada vienu taku eina. Paremti reikia tuos, kurie to verti ir reikalingi.

Todėl studentai patys, per savo bendrines organizacijas, kreipsis į visuomenę, prašydama šio atveju parodyti savo tautinį solidarumą. Malonu, kad spaudoje pagaliau ima rasti straipsnius (ne pačių studentų rašytus), suprantančių ypatingą studentų padėtį šiame krašte ir didį reikalą susirūpinti intelektualiniu prieaugliu. Tegu bus toksai pat susidomėjimas parodytas ir kitų mūsų tautiečių — ir mes būsim vis stiprėjanti inteligentiškos lietuvių srovė.

Į kolegias studentus gi norisi kreiptis, paskatindami juos kiek galima gausiau dalyvauti studentų suvažiavime, įvykstančiame rugpjūčio 23-24 d. Chicagoje, Lietuvių Auditorijoje, svarbių reikalų aptarti.

Vytautas Kavolis

savo paskutinio poilsio vietą. Ten, kur ilsisi jo kūnas, matosi nedidelis, kuklus, baltas akmeninis paminklas su tokiu užrašu:

A. A. Mažosios Lietuvos patriarchas Martynas Jankus gimęs: 7. VIII. 1859 m. miręs: 23. V. 1946 m. Flensburge. Karo buvo sunaikintas ir Bitėnų ūkis, kuriame Jankų šeima daug generacijų gyveno...

Tik Rambynas tebestovė. Jo nepajėgė nei paskutinis karas sunaikinti. Taip pat tyliai jo papėdėje tebestovė Nemunas. Bet kaip patirta, jis pats pakeitė savo vagą. Nebegriaua senąjį Rambyną ir pasuko vėl į pietus, kur seniau tekėjo. Gal jis, nors ir nesąmoningai, nenori sunaikinti paskutinį to krašto senovės paminklą.

VILNIS

laukia jūsų
taikos!

Kaip sekasi Baltosios Meškos fabrikui

Girdima ir skaitoma, kad nemaža atvykusiųjų, padedant seniau gyvenantiems, ne tik gražiai dirba kultūrinį bei visuomeninį darbą, bet sėkmingai rieda ir į prekybinį bei pramoninį gyvenimą.

Be visos eilės knygų leidyklų, radijo valandėlių, knygynų ir įvairių kitų parduotuvių, turime ir pramoninę įmonę — lietuvišką alaus daryklą. Jos nu-pirkimas yra drąsus prekybinis žygys. I. Šadauskas ir inž. J. Vilutis pralaužė pirmuosius ledus. Juodviečių sumanymas ir pasiryžimas liko greit realizuotas, atėjus talkon K. Jasėnui, A. Gal-minui, J. Gorb-Garbačiauskui, B. Petrylai, A. Šadauskui, Dan. Ku-raičiui, J. Žūriui, A. Gruzdžiui ir kt.

Mintis pirkti bravorą kilo dirbant kituose bravoruose ir dirb-tuvėse. Augščiau minėtų vyrų darbo ir vargo kelias, kaip ir daugelio atvykusiųjų — skerdyklos ir įvairūs kiti fabrikai. Pastarieji, po kelerių metų sun-kaus darbo fabrikuose, susitau-pę kiek pinigų, ryžosi šio žygio. Žinoma, jų kuklių sutaupų ne- užteko pirkti bravorą. Buvo su-daryta akcinė bendrovė, kuri žmonėse sukėlė susidomėjimą.

Akcijų pirkimas vyko sklan-džiai ir noriai. Nemaža pagelbė-jo ir lietuviškoji spauda, išskyrus komunistinę, skatindama daugiau pirkti akcijų ir pala-i-gizatoriaus Vyta. Žvirgždžio sykį tartus žodžius: Mums reikia diplomantų, o ne džiovininkų. Mums reikia daug diplomantų, bet tuo nesirūpinama, išskyrus kai kurias politines grupes, kurioms stipendijų pagalba kartais sumano užtikrinti inteligentišką prieauglį. Bet mums reikia smėgų, o ne partinio bilieto, ir smėgys su partiniu bilietu ne visada vienu taku eina. Paremti reikia tuos, kurie to verti ir reikalingi.

Bravoras nupirktas, alus ga-minamas ir sėkmingai parduo-damas. Mat, daromas iš grynų miežių salyklos, gero vandens, rinktinių vietinių ir inportuotų apynių ir parinktos mielių kul-tūros. Toks alus neturi jokių chemikalų. Kol kas gaminamas tik pilno tipo alus. Vėliau ateis eilė kitiems.

Pats bravoras "Baltoji Meš-ka" yra netoli Chicago, Thorn-ton miestelyje, atslaitėje gra-žaus kalnelio, apaugusio lapuo-čiais medžiais ir prie sraunau-upelio. Bravoro pagrindinius var-tus puošia Gedimino stulpai. Lauke ir viduje vyrauja švara ir tvarka. Nemaža, be visos eilės darbininkų, dirba ir akcininkų. Jeigu ir toliau visi sutartinai ir širdingai dirbs, bravoras gali pasiekti brandžių ir svarių re-zultatų. Visa tai parodys ateitis.

Bravoro metinis pajėgumas 100.000 statinų. Pirmaisiais mėnesiais vargu bus galima me-tinę produkciją pasiekti, nes pradžia, kaip ir kiekvieno di-desnio darbo, sunki, reikalauja

daugiau laiko, energijos ir pin-i-go.

Pirmasis alus pasirodė preky-vietėse gegužės mėnesį. "Pasise-kimas, kaip anksčiau pastebė-jau, geras.

Steigėjų pirmininkas ir bravo-ro direktorius yra pramoninkas I. Šadauskas, vienas iš šešių brolių savininkų, buvusio Ma-žeikių alaus bravoro.

Viepirmininkas ir vyriausias aludaris J. Vilutis, chemikas, rauginimo pramonės diplomuo-tas inžinierius. Chemiją baigė Lietuvoje, paskui studijavo Ce-choslovakijoje. Praktiką atliko žymiausiuose Europos bravoro-uose, Pilzene, Muenchene ir kt. Ilgesnį laiką buvo šaulių "Gu-

bernijos" fabrike vyriausiu alu-dariu. Už gerą alaus gamybą ap-dovanotas pažymėjimais.

Bravoro vyriausias mecha-nikas yra B. Petryla, prityręs spe-cialistas, dirbęs šiauliuose "Gu-bernijos" alaus fabrike. Be to, turėjo dar savo nuosavą me-chaninę dirbtuvę.

Malonu pastebėti pirmuosius bravoro bičiulius — rėmėjus J. Gorb-Garbačiauską ir Ponį, Chi-cagos teisėją ir žymų visuome-ninką J. Žūrį, prekybininką Don Kuraitį ir kitus, kurie nemažai bravorui pagelbsti.

Alus dabar parduodamas tik Chicagoje, netrukus žadama De-troite ir kitur.

VI. Pauza

KAS DAR GALI Į USA EMIGRUOTI?

Naujo emigracijos tremti-niams įstatymo nesusilaikėm. Ar po Naujų Metų naujas US Kongresas išleis kokį įstatymą, būtų sunku dabar spėlioti.

Dabar tremtiniai dar gyve-ribotam į ateitį laikotarpiui vi-zas sulig veikiančiu DP įstaty-mu vadinamu 3C. Šis įstatymas dar galioja iki liepos 1, 1954 m. Sulig juo tremtiniai lietuviiai gyvenantieji Danijoje, Belgijoje, Prancūzijoje, Ispanijoje, Portuga-lijoje, Anglijoje, Šveicarijoje, Grai-kiijoje, Olandijoje, Luxemburge, Turkijoje gali US konsulatuose be laukimo eilės gauti visas Lietuvos kvotos sąskaiton, nes sulig šiuo įstatymu pusė Lietu-vos kvotos yra naudojama neap-ribotam į ateitį laikotarpiui vi-siems lietuviams tremtiniais esantiems minėtuose kraštuose.

Vokietijoje, Austrijoje ir Ita-lijoje gyvenantiems tremtiniais šis įstatymas netaikomas, nes

jiems buvo išleistas specialus DP įstatymas, kuris jau užsibaigė sausio 1, 1952. Jei tremtinys yra atvažiavęs iš kitų kraštų į Vokietiją, Austriją ar Italiją, ar buvęs išvažiavęs ir vėl grįžęs, tai ir tie dabar gyvenantieji Vo-kietijoje, Austrijoje, Italijoje gali gauti US visas pagal 3C įstatymą. Tremtinys, kuris ga-lėtų vykti sulig 3C įstatymu tu-ri būti atsiradęs Europoje po rugsėjo 1, 1939 m. ir ne vėliau sausio 1, 1949 m. Todėl visi lietuviiai tremtiniai Europoje, norintieji emigruoti į Ameriką, ir galintieji sulig čia aprašytu įstatymu gauti visas, privalo tuoj registruotis US konsula-tuose ir apie tai neatidėliojant pranešti BALFo Centrai Euro-poje Muenchen 27, Plienzenauer str. 15, Germany. Ir visais ki-tais emigracijos reikalais ir kitas šalis irgi kreipkitės tuo pačiu antrašu.

DARIAUS IR GIRĖNO MINĖJIMAS

Los Angeles lietuvių kolonijoj neseniai susiorganizavę lietuviiai karininkai jau spėjo gražiai už-sirekomenduoti, surengdami Da-riaus ir Girėno minėjimą.

Minėjimas įvyko š. m. liepos mėn. 20 d., parapijos salė. At-darymo žodį tarė pulk. Pulkau-ninkas. Po to sekė mūsų aviaci-ono kap. Audronio kruopščiai pa-ruošta paskaita ir kit.

Gaila, kad ir šis gražus minė-jimas nepaėjo be tūlų neskan-dumų. Pirmiausia, tai minėji-man atsilankiusiųjų skaičius ga-lėjo būti didesnis. Dėl to gal kalti ir patys rengėjai, kurie anksčiau ir plačiau apie tai ne-paskele. Bet kas kalta, kad, prasidėjus minėjimui, iš klebo-nijos per garsiakalbį, kabantį prieš atvirus salės langus, buvo paleista linksma plokštelių mu-zika, į tai gali atsakyti tik pats parap. salės šeimininkas.

Kad klebonijoj nebūtų buvę

VI. Baltrušaitis

Clevelando lietuvių skautų dviejų savaitių stovyklavimo pabaigtuvių iškilmės. Prie Amerikos ir Lietuvos vėliavų jaunesnieji pakeliami ir aukštesnius laipsnius.